

Tekstil ve Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektörleri Açısından Özbekistan

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel
Sekreterliği Ar-Ge Şubesi
Ocak 2020

İçindekiler

ÖZBEKİSTAN ÜLKE KÜNYESİ.....	1
ÖZBEKİSTAN GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM	1
Temel Ekonomik Göstergeler	1
Tarım Sektörü.....	2
Sanayi Sektörü.....	4
Ulaştırma ve İletişim	6
Enerji	8
ÖZBEKİSTAN DIŞ TİCARET GÖRÜNÜMÜ	13
Genel Durum	13
Dış Ticaret Göstergeleri (milyar \$)	13
Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret	14
Özbekistan'ın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (bin Dolar)	16
Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret	18
İthalatında Başlıca Ülkeler (bin Dolar)	19
ÖZBEKİSTAN –TÜRKİYE TİCARET GÖRÜNÜMÜ	20
Genel Durum	20
Türkiye - Özbekistan Dış Ticaret Göstergeleri (milyon Dolar)	20
Türkiye'nin Özbekistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin \$).....	21
Türkiye'nin Özbekistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin \$).....	23
İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller	25
Müteahhitlik Sektörü.....	25
ÖZBEKİSTAN TEKSTİL VE HAZIR GİYİM ve KONFEKSİYON PAZARI	27
TEKSTİL.....	27
Özbekistan'ın Tekstil Dış Ticareti	27
Özbekistan'ın En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığı Ülkeler	28
Özbekistan'ın En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığı Ülkeler	28
Özbekistan'ın En Fazla İhraç Ettiği Tekstil Ürünleri.....	29
Özbekistan'ın En Fazla İthal Ettiği Tekstil Ürünler.....	30
Türkiye'den Özbekistan'a Tekstil İhracatı.....	31
Türkiye'nin Özbekistan'dan Tekstil İthalatı	32
Hazır Giyim ve Konfeksiyon	33
Özbekistan Hazır Giyim ve Konfeksiyon Dış Ticareti	33
Özbekistan'ın En Fazla Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracat Yaptığı Ülkeler.....	34
Özbekistan'ın En Fazla Hazır Giyim ve Konfeksiyon İthalatı Yaptığı Ülkeler	34

Özbekistan'ın En Fazla İhraç Ettiği Hazır Giyim ve Konfeksiyon Ürünleri	35
Özbekistan'ın En Fazla İthal Ettiği Hazır Giyim ve Konfeksiyon Ürünleri	35
Türkiye'den Özbekistan'a Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatı	36
Türkiye'nin Özbekistan'dan Hazır Giyim ve Konfeksiyon İthalatı	36
ÖZBEKİSTAN PAZARINDA ÖNEMLİ HUSUSLAR	37
Bankacılık Sistemi.....	37
Devlet Yardımları.....	38
Oturum, Çalışma ve Yabancı İşçi İzinleri	38
Özbekistan'a İhracat Nasıl Yapılır?	38
Avukatlık ve Danışmanlık Hizmeti Veren Kurumlar	39
Doğrudan Yabancı Yatırımcılar	40
ÖZBEKİSTAN TİCARİ VİZE İŞLEMLERİ	45
ÖZBEKİSTAN RESMİ TATİLLER	49
ÖZBEKİSTAN YEREL SAATİ	49
ÖZBEKİSTAN İLE İLGİLİ FAYDALI SİTELER	49
ÖZBEKİSTAN POTANSİYEL SEKTÖRLER	50
Tarım	50
Sanayi	52
KAYNAKÇA	54

ÖZBEKİSTAN ÜLKE KÜNYESİ¹

GSYİH (Milyon \$): 40.259 (2018 tahmini, IMF)

Kişi Başı GSYİH (\$): 1.238 (2018 tahmini, IMF)

Büyüme Oranı (%): 5,0 (2018 tahmini, IMF)

Nüfus: 32.513.000 (2018 tahmini, IMF)

Yüzölçümü (km²): 447.400

Başkent: Taşkent

Para Birimi: Sum

ÖZBEKİSTAN GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM²

Temel Ekonomik Göstergeler

	2012 ^a	2013 ^b	2014 ^b	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^c	2018 ^c
Nominal GSYİH (milyon dolar)	51.174	56.780 ^a	63.175 ^a	66.681 ^a	65.667	44.707	33.812
Reel büyüme (%)	8,2	8,0 ^a	8,1 ^a	8,0 ^a	3,5	4,5	4,3
Nüfus	29,5	30,0 ^a	30,5 ^a	31,0 ^a	31,4 ^a	31,9	32,4
Enflasyon (dönem sonu, %)	11,0 ^b	11,9	11,7	8,5	10,5	14,9	11,6
Döviz Kuru Sum: \$ (dönem sonu)	1.978	2.198 ^a	2.412 ^a	2.776 ^a	3.205 ^a	8.100	8.305

^a Gerçekleşen ^b Economist Intelligence Unit tahmini ^c Economist Intelligence Unit projeksiyonu

Kaynak: *The Economist Intelligence Unit*

Ülkenin 2016 yılı Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) bir önceki yıla göre % 3,5 büyüme oranıyla 194.809 milyar Sum'a ulaşmıştır. GSYİH içinde özel sektörün payı ise % 82,9 olarak gerçekleşmiştir.

¹ <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/ozbekistan/genel-bilgiler>

² <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/ozbekistan/ulke-profilii/genel-ekonomik-durum>

Son beş yıl incelendiğinde GSYİH ortalama % 7,16 oranında büyüme göstermiştir. 2013 yılında % 8,0, 2014 yılında da % 8,1 büyüme görülmektedir. Son yıllardaki hızlı büyüme güçlü iç ve dış talepten kaynaklanmaktadır. Özellikle yurtdışında çalışan Özbek işçi vatandaşlarının gönderdiği dövizler (GSYİH'nın % 15'i) ve ülkenin ihraç mal fiyatlarının (altın ve hidrokarbon) dönemsel olarak yüksek seyretmesinin etkisiyle tüketim ve gayrimenkule yatırım canlılığını korumaktadır. Ancak 2015 yılında yurtdışında, özellikle Rusya'da çalışan Özbek vatandaşların gönderdiği döviz miktarında ciddi düşüş yaşanmıştır.

Özbekistan'ın Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) sektörel bazda incelendiğinde, hizmetler sektörünün % 53,5 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunun dışında, sanayi (% 21,8) ve tarım sektörlerinin (% 14,9) ülke ekonomisi için büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Özbekistan sağlanan hızlı ekonomik büyümeye rağmen düşük gelire sahip ülkeler gurubunda yer almaktadır.

Tarım Sektörü

Orta Asya'da artan su sıkıntısı ve gıda ithalatını mümkün kılan Sovyet ekonomik dağıtım sisteminin sona ermesiyle birlikte, pamuk üretiminin azaltılarak, tahıl ve diğer ürünlerin üretimine ağırlık verilmesi gündeme gelmiştir. Bu çerçevede son yıllarda pamuk ekilen alanlar tahıl, sebze ve meyve üretimi lehine daraltılmıştır. Ülke topraklarının çok az bir kısmının tarıma elverişli olması nedeniyle, sulanan alanların su ya da diğer kaynakların tüketimi göz önüne alınmadan tek tip tarım ürününe ayrılması aşırı tuzlanma, erozyon gibi bir takım ciddi sorunların ortaya çıkmasına ve beraberinde tarımsal verimin düşmesine neden olmuştur. Bugün ülkenin sulanan topraklarının yaklaşık yarısında aşırı tuzlanmayla karşı karşıya bulunmaktadır.

Hükümetin yürüttüğü ithal ikameci politikanın bir parçası olarak Özbekistan kendi kendine yeterli bir tahıl üreticisi ülke olmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki yıllarda tarım ve tarıma dayalı sanayilerdeki yatırımların artması beklenmektedir.

Ülkede yılda yaklaşık altı milyon ton meyve ve sebze üretilmekte olup, bu miktar iç piyasanın ihtiyacını fazlası ile karşılamakta, ancak meyve sebze işleme tesislerindeki yetersizliklerden ve eski teknoloji kullanımından ötürü üretimi yapılan mallar istenilen düzeyde işlenememektedir.

1990'ların başında ülkede tarımsal üretim devlet işletmeleri ve kooperatifler tarafından gerçekleştirilirken, 1999 yılından itibaren büyük ölçekli devlet işletmelerinin özelleştirilmesi

alışmaları başlatılmıştır. Tarım alanları devlet mülkiyetinde kalmaya devam etmektedir. Temmuz 1998’de yayınlanan bir kararname ile başka bir yasada aksine bir hüküm bulunmadıkça arazi parsellerinin satılması ya da ipotek edilmesi yasaklanmıştır. Yapılan zelleştirme arazilerin bir nevi kiralanması anlamına gelmektedir.

Özbekistan’da tarımsal faaliyetler merkezi planlama ile yürütülmektedir. Özbekistan, Tarım ve Su İşleri Bakanlığı, Özbekistan Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırım ve Ticaret Bakanlığı ve Devlet Planlama Komitesi tarafından tarım alanlarında yetiştirilecek ürünlerin miktarları bölgelere göre belirlenmektedir. Buna göre vilayetlerdeki ve ilçelerdeki yetkili makamlar tarafından tarım alanlarında hangi ürünün ne miktarda yetiştirilmesi gerektiği önceden belirlenmekte ve belirli bir plan dhilinde devlete teslim edilmesi gereken asgari miktarlar tespit edilmektedir. Çiftçiler ve aile şirketleri verilen planda belirlenen üretim miktarını gerçekleştirmek zorundadır.

Çiftçi yetiştirdiği ürünlerin (pamuk hariç) devlete vermekle yükümlü olduğu miktarı aşan kısmını istediği gibi satma ve kullanma hakkına sahiptir. Devlete verilmesi gereken miktar hektar başına ton olarak belirlenir. Çiftçi retim fazlasını ancak yaşadığı vilayet dhilinde satabilmektedir. Pamuk üreten çiftçilerin ürettiği pamuğun tamamını devlet almakta olup, pamuk ticareti yasaktır.

Özbekistan tarım alanındaki verimliliği artırmaya yönelik bilimsel çalışmalara büyük önem vermektedir. Bu amaçla, zbek Tarımı Bilimsel Verimlilik Merkezi’ni kurmuştur. Bu kuruluş, Tarım Bakanlığı ve diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak ülkedeki tarım komplekslerinin sorunları konusunda bilimsel araştırmalar yapmak; tarımsal üretim etkinliğini en st seviyeye çıkarmak için gerekli çalışmaları yürütmek ve uluslararası araştırma merkezleriyle işbirliğini geliştirmekle görevlendirilmiştir. Diğer yandan Pahtabank’ın (Pamukbank) Agrobank (Ziraat Bankası) adıyla yeniden kurulmasına ilişkin cumhurbaşkanı kararı yayınlanmıştır. Buna göre, tarım sektöründeki projelerin finanse edilmesi, tarım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ile çiftçilere kredi ve bankacılık hizmeti verilmesi, tarım sektöründe yatırım politikasının yürütülmesinin Agrobank’ın temel görevleri olarak belirlenmiştir. Öte yandan cumhurbaşkanı tarafından alınan diğer bir karar ile Galla Bank, Kışlak Kuruluş Bankasına (Rural Construction Bank) dnştrlmştir. Ağırlıklı olarak kırsal kesimlerin geliştirilmesine yönelik projeleri finanse etmekle yükümlü olacaktır.

Sanayi Sektörü

İmalat sanayinin yapısı incelendiğinde, öncelikli ve gelişmekte olan, yabancı yatırımcıların da ilgisini çeken en önemli sektör otomotiv sanayidir. Özbekistan'ın otomotiv sektöründe Özbek Devlet Oto Sanayi A. Ş.'nin (Uzavtosanoat) kurduğu ortak girişimlerle (joint venture) birlikte Alman Daimler-Benz ve Güney Kore'nin Daewoo firmalarının katkısıyla ülkede bu alanda önemli gelişmeler sağlanmıştır. Daimler-Benz firması 1995 yılında 400 adet otobüs üretimiyle ülkedeki ilk Mercedes otobüs üretimini gerçekleştirmiştir. Bu üretimin önemli bir kısmı Uzavtosanoat tarafından oluşturulan Asaka Bank vasıtasıyla satılmıştır.

1996 yılında üretime başlayan 658 milyon dolarlık UzDaewooAuto fabrikası 2000 yılı sonuna kadar 238.000 araç üretmiş olup, monopol durumundaki UzDaewooAuto otomobil fabrikasının üretimi 2004 yılında % 73, 2005 yılında % 44, 2006 yılında % 39'luk artış göstermiştir. 2007 yılında % 23'lük artışla 172.000 otomobil üretilmiş ve bu rakamın 109.000 adedi ihraç edilmiştir. 2009 yılından itibaren Chevrolet lisansı ile otomobil üretimine devam eden fabrika 2012 yılında 235.518 adet, 2013 yılında 251.342 adet, 2014 yılında 245 700 adet ve 2015 yılında da 219 000 adet otomobil üretmiştir. Üretimin büyük bir kısmı iç piyasada satılmakta olup, ayrıca Rusya ve diğer BDT ülkelerine ihracat yapılmaktadır.

Diğer taraftan GM firması araba motoru üretimi için Taşkent'te yatırımı yapmış olup, 2010 yılında üretime başlamıştır.

Ayrıca, Koç Holding, Özbek ortağı Uzautosozlash ile ortak olarak 64 milyon dolar sermaye ile Semerkand'da ticari araç üretimi ve aksesuar satışı yapan Samkoçauto fabrikasını kurmuştur. Ancak söz konusu ortaklık sona ermiş olup, fabrikada 2007 yılından itibaren Japon Isuzu marka ticari araç üretimine geçilmiştir. Bu fabrikada 2010 yılında 1.268 adet, 2011 yılında 964 adet ve 2012 yılında 1010 adet otobüs üretilmiştir.

Özbek Oto Sanayi (Uzavtosanoat) A.Ş Basın Müşavirliği tarafından yapılan açıklamada, 2014 yılında GM Özbekistan fabrikasında 245.700 adet otomobil üretildiği ve 55 bini ihraç edildiği bildirilmektedir. Şirket verilerine göre, 2014 yılında otomotiv sektöründe faaliyet yürüten şirketlerin üretim hacmi % 11,1 oranında artarak 8,9 trilyon Sum olmuştur. Kurum bünyesindeki fabrikalar tarafından 2014 yılında 245.700 adet binek otomobil, 3.800 adet "ISUZU" marka otobüs ve kamyonlar, 1200 adet MAN marka kamyon ve 133.700 adet motor

sistemleri üretilmiştir. Özbekistan’da üretilen otomotiv ürünleri daha çok Rusya Federasyonu, Kazakistan, Azerbaycan, Ukrayna, Belarus gibi BDT ülkelerinin yanı sıra Endonezya, Brezilya, Türkiye ve Kore gibi ülkelere ihraç edilmektedir. Ancak 2014 yılında Rusya’ya binek otomobil satışı 2013 yılına göre % 38 oranında azalarak 37.695 adet olmuştur.

Alman MAN Şirketi tarafından 2009’da kurulan fabrikada aynı yıl üretime başlanılmış ve aynı yıl 722 adet, 2010 yılında 832 adet, 2011 yılında 839 adet, 2012 yılında 910 adet ve 2013 yılında 1200 adet ve 2014 yılında da 1200 adet kamyon üretilmiştir.

Özbek Devlet Oto Sanayi A.Ş. ile Mercedes Benz arasında 2010 yılının Mayıs ayında kurulan ortak şirketin Taşkent Çkalov Uçak Fabrikasının kullanılmayan tesislerinde şehir içi ve şehirlerarası otobüs ile midibüs üretimi için yatırıma başlamıştır.

Tarım makineleri ve ekipmanları üretiminde önemli bir kapasiteye sahip olan Özbekistan’da tarımsal üretimin önemli bir kısmı eski makineler ile yapılmaktadır. 1995 yılında ABD “CASE” şirketinin Taşkent traktör fabrikası ile yapmış olduğu anlaşma sonucu önemli sayıda ve çok çeşitli tarım alet ve makineleri tarımsal üretimde yerini almıştır. Bilahare Almanya ile ortak yatırım sonucu TTZ Traktör fabrikasında Alman patentli traktör üretimi yapılmaya başlanılmıştır. TTZ Fabrikasında 2010 yılında 2.539 adet traktör üretilmiştir. Ayrıca, Rusya, Belarus ve Kazakistan’dan traktör ve söz konusu diğer ürünlerin ithalatı da yapılmaktadır.

Taşkent Mekanik Fabrikası olarak yeniden adlandırılan Çkalov Uçak Fabrikasında İl-114 ve İl-76 tip uçaklar için yedek parça üretimi yapılmaktadır.

Özbekistan’da halihazırda mevcut ve gelişme potansiyeli bulunan diğer önemli sektör tekstildir. Bu sektörde önemli yatırımlar yapılmıştır. Ancak yine de kapasite yeterli düzeyde değildir. Pamuk ve pamuk ipliğinin çok az bir kısmı ülke içerisinde işlenebilmektedir. Bu sektörde atıl vaziyette olan pek çok tekstil fabrikasının modernizasyonu için yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut tesislere ilave olarak ülkede üretilen pamuğun daha fazla katma değer yaratılarak pazarlanması ve ihraç edilmesi için kumaş ve konfeksiyon fabrikaları kurma çalışmaları devam etmektedir.

Özbekistan’da tekstil firmalarının büyük kısmının kayıtlı bulunduğu Uzbekeyengilsanoat A. Ş. kayıtlarında yaklaşık 285 firma bulunmaktadır. Bunların arasında 77 adedi iplik üretimi, 60 adedi dokuma ve örme, 27 adedi ipek işlemesi ile iştigal etmektedir. Bu işletmelerin yıllık

390.000 ton pamuk ipliği üretimi, 111,7 milyon metrekaşe kumaş üretimi, 59.000 ton örme kumaş, 108,5 milyon adet örme ürünleri, 8 milyon çift çorap, 1.900 ton ipek ipliği kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca 7 adet ticari şirket de bu kurumun altında yer almaktadır.

Geçmiş yıllar içerisinde tekstil sektörüne 1,5 milyar dolar değerinde yabancı sermaye yatırımı gerçekleşmiştir. Özbekistan'da 100'den fazla yabancı sermayeli şirket kurulmuş olup, toplam tekstil ürünlerinin % 95'i bu şirketler tarafından üretilmekte ve üretilen malın % 80'i ihraç edilmektedir. Bu firmaların % 45'i Türkiye, % 9'u Kore, % 8'i İngiltere, % 7'si Almanya yatırımları olarak faaliyet göstermektedir.

Ulaştırma ve İletişim

Özbekistan'da yurtiçi ve yurtdışı yük taşımacılığı genellikle karayolu vasıtası ile yapılmaktadır. 2015 yılı içerisinde bir önceki yıla nazaran % 5,1'lik artışla 1.534,0 milyon ton yük taşımacılığı yapılmıştır. Bunun 1.398,5 milyon tonu karayolu, 67,7 milyon tonu demiryolları, 67,8 milyon tonu boru hattı, geri kalan kısmı da havayolları ile gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 100.000 firmaya taşımacılık yapma lisansı verilmiştir.

Özbekistan'da 2015 yılında toplam 20,2 milyon kişi demiryolu, 2.2 milyon kişinin de havayolu ile seyahat ettiği istatistiklere yansımaktadır.

1993 yılında başlatılan Avrupa-Kafkasya-Asya Ulaştırma Koridoru Programının (TRACECA) halen ülkemiz ve Özbekistan'ın yanı sıra, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Romanya, Tacikistan, Türkmenistan ve Ukrayna olmak üzere 13 üyesi bulunmaktadır. Özbekistan, programa aktif şekilde katılmaktadır. Öte yandan, Özbekistan'da DHL, FedEx, UPS, Aramex, ASE Express gibi uluslararası kargo şirketleri, iletişim sektöründe UMS, Beeline, Ucell, Uzmobil gibi mobil operatörler faaliyet göstermektedir.

Doğal Kaynaklar ve Madencilik Sektörü

Özbekistan'da 100'den fazla yeraltı maden çeşidi bulunmaktadır. Bunların başında; altın, bakır, gümüş, kurşun, çinko, uranyum ve benzeri yeraltı kaynakları gelmektedir. Özbekistan volfram, doğal gaz ve diğer yeraltı hammadde kaynakları bakımından önemli bir zenginliğe sahiptir.

Özbekistan'da en önemli maden kaynağı altın yataklarıdır. Özbekistan, altın madenleri

bakımından dünyada dördüncü, altın üretiminde ise BDT ülkeleri içinde Rusya'dan sonra ikinci, dünyada dokuzuncu sırada yer almaktadır. Altın yataklarının merkezi Nevai vilayetindeki Muruntov'dur. Burada 20 yıl önce altın bulunmuş ve işlenmeye başlanmıştır. Dünyada; Muruntov yatağı, açık usulde altın kazılan Endonezya'daki "Grosberg" yatağından sonra ikinci sıradadır. Onun uzunluğu 3.5 km, eni 2.7 km ve çukurluğu 430 metredir. Taşkent sınırında Cizzah ve Namangan vilayetlerinde de (Mercan-Bulak, Zarmitan, Çadak) altın maden yatakları vardır. Bu maden yatakları sayesinde Taşkent'e yakın Almalık şehri kurulmuş ve burası renkli metallerin işlendiği merkez haline gelmiştir. Zarafşan vadisinde bulunan altın yatakları 1995 yılından 2007 yılına kadar Özbek-Amerikan ortak girişimi olan Zarafshan Newmont şirketi tarafından işletilmiştir.

Ülkede bir diğer önemli doğal kaynak da bakırdır. Toplam bakır rezervleri 1,3 Milyon ton olarak hesaplanan Özbekistan, bu alanda dünyada onuncu sırada gelmektedir. Ülkede 40 yıl daha işletilebileceği öngörülen bakır, aynı zamanda ülkenin önemli ihraç kalemleri arasında yer almaktadır. Ülkemizin Özbekistan'dan bakır ithalatı da son yıllarda giderek artmaya başlamış ve 2003 yılında 27 milyon dolar olan bakır ithalatımız, 2005 yılında 137 milyon dolara, 2007 yılında 352 milyon dolara ve 2008 yılında 346 milyon dolara yükselmiş 2009'da 237 milyon dolar, 2010 yılında 517 milyon dolar, 2011 yılında 620, 2012 yılında yaklaşık 612 milyon dolar ve 2013 yılında 589,2 milyon dolar, 2014 yılında 543 milyon dolar ve 2015 yılında ise 547 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dünyanın 7'nci büyük uranyum üreticisi ve 5'inci ihracatçısı olan Özbekistan'da (Nevai Maden Metalurji Fabrikası) uranyum üretimi 2006 yılında 2.270 ton olarak kaydedilmiştir. Özbekistan'ın ortalama yıllık 2.300 ton olan uranyum üretimi 2011 yılında 3.000 tonun üzerine çıkarılmıştır. Özbekistan'ın bilinen uranyum rezervleri ise 185.500 ton civarındadır.

Özbekistan topraklarında çok miktarda tuz yatakları, alüminyum, mermer, granit, değerli taşlar ve inşaat malzemeleri hammaddesi vardır. Meşhur Gazdan mermer yatağı ülkede bulunmaktadır. Bu mermerler inşaatlarda, binalarda ve diğer çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Çakmak taşı, seramik, porselen mineralleri vardır. Siyah metallerden demir, manganez ve krom yatakları mevcut olup, bunları işlemek için Bekabad'da metalürji fabrikası kurulmuştur. Özbekistan'da çok miktarda manganez bulunan maden yatakları özellikle Dautaş, Kızılbayrak, Kaşkaderya sınır bölgelerinde yer almaktadır.

Özbekistan sanayi üretiminde renkli metaller önemli yer tutmaktadır. Üretim, genel olarak altın, bakır ve ısıya dayanıklı metallere oluşmaktadır. Bu alandaki en büyük işletme, Almalık'taki metalürji kompleksidir. Söz konusu maden-metalürji fabrikasının modernize edilmesi amacıyla 2008-2012 döneminde 294 milyar Sum'luk (yaklaşık 232 milyon dolar) yatırım yapılmıştır. Çırçık şehrinde kurulan fabrikada volfram ve molibden üretimi gerçekleştirilmektedir.

USGS (ABD Jeolojik Araştırmalar Merkezi) Merkezi verilerine göre, Özbekistan altın üreten ülkeler arasında yedinci sırada yer almıştır. Bu verilere göre Özbekistan'da 2014 yılında 102 ton altın üretilmiştir.

Özbekistan'ın bakır üretimi konusunda tekel olan Almalık Madencilik ve Metalürji Fabrikası temsilcisinin basına yaptığı açıklamaya göre, Özbekistan'da 2014 yılında 99,5 bin ton bakır üretilmiş olup, 2013 yılına göre % 1,5 oranında üretimde artış göstermiştir. “Yıl boyunca geçen yılın seviyesinde üretim hızını tutturmaya ve hatta üretimi artırmaya çalışıldığını” söyleyen fabrika temsilcisi, ürünlerini devamlı satın alan müşteriler talebinde belirgin bir azalma olduğu için Asya'dan yeni pazar arayışı içinde olduklarını eklemiştir. Bakır cevheri Taşkent vilayetindeki “Kalmakır” ve “ Sarı-Çeku”, Cizzah vilayetindeki “Uç-Kulaç” ve Surhenderya vilayetindeki “ Handiza” yataklarından çıkarılmaktadır. “Almalık MMF”'sı bakırın yanı sıra; çinko, demir, kurşun konsantresi ve diğer ürünler üretmekte olup, ülke içinde üretilen gümüşün yaklaşık % 90'ı ve altının % 20'si fabrikanın payına düşmektedir.

Enerji

Özbekistan'da 39 adet elektrik enerjisi üretim tesisi vardır. Elektrik enerjisi esas olarak doğal gazla çalışan santrallerden elde edilmektedir. Ülkede 11 adet termik santral ve 28 adet hidroelektrik santrali bulunmaktadır.

Özbekistan'ın enerji ve doğal zenginlik kaynaklarının başında doğal gaz, petrol ve kömür gelmektedir. Ulusal ve uluslararası raporlara göre, Özbekistan'ın potansiyel petrol rezervi 100 milyon ton, doğal gaz rezervi 1.8 trilyon m³, kömür rezervi 5.7 milyar ton ve uranyum rezervi ise 185 bin ton olduğu tahmin edilmektedir.

Özbekistan'da üç büyük kömür yatağı vardır. Bunlar, Taşkent vilayetindeki Angren ve Surhenderya'daki Şargun ile Baysun yataklarıdır. Bunların içinde en çok kömür çıkarılan Angren'deki maden yataklarıdır. Özbekistan'ın yıllık kömür üretimi, yaklaşık 4 milyon tonu geçmektedir. 2015 yılında 4,4 milyon ton üretim gerçekleşmiştir. Kömürden daha iyi verim

elde etmek için onun gaz ve sıvı yakıt haline getirilmesi önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Buna bağlı olarak Angren kömür ocağında yeraltı gaz işleme istasyonu kurulmuştur. İstasyonda, yılda 60 milyar m³'e varan gaz üretimi yapılmaktadır.

Petrol, Kaşkaderya, Surhenderya ve Fergana vilayetlerinde çıkarılmaktadır. Ülkede toplam üç adet Petrol Rafinerisi faaliyette bulunmaktadır.

Özbekistan'ın 2008 yılında elektrik enerjisi üretimi 48.9 milyar kW/saat, 2009 yılında 50 milyar kW/saat, 2010 yılında 51.7 milyar kW/saat, 2011 yılında 52.4 milyar kW/saat, 2012 yılında 52.5 milyar kW/saat, 2013 yılında 53.2 milyar kW/saat, 2014 yılında 55 milyar kW/saat, 2015 yılında ise 57,2 milyar kW/saat olarak gerçekleşmiştir.

Özbekistan'da üretilen elektrik Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Türkmenistan gibi komşu ülkelere ihraç edilmektedir. Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki bölgenin enerji ve su kaynaklarının kullanımına ilişkin hükümetlerarası işbirliği anlaşmasına göre, Kırgızistan, yaz mevsiminde hidroelektrik santrallerinden elde ettiği enerji fazlasını Özbekistan'a aktarırken, karşılığında kışın Özbekistan'dan elektrik ve doğal gaz almaktadır.

Özbekistan bağımsızlıktan sonra doğal gaz üretimini önemli oranda artıran tek BDT ülkesidir. 1992 yılında 42,4 milyar m³ olan doğal gaz üretimi, 1997 yılında 48,1 milyar m³'e, 2003 yılında 57.5 milyar m³'e, 2004 yılında 59.9 milyar m³'e, 2006 yılında 62.7 milyar m³'e, 2007 yılında 65.0 milyar m³'e 2008'de 67.8 milyar m³'e 2009 yılında 61.4 milyar m³'e ulaşmıştır. 2010 yılında 60 milyar m³, 2011 yılında 59 milyar m³, 2012 yılında 62.9 milyar m³ ve 2013 yılında 63,5 milyar m³, 2014 yılında 65 milyar m³ ve 2015 yılında ise 66 milyar m³ üretim gerçekleştirilmiştir.

Ülke içinde doğal gaz tüketimindeki artış ve Rus boru hattına alternatif bulunmaması, doğal gaz ihracatını sınırlamaktadır. Özbekistan, alternatif ihraç yollarının yaratılması için çaba göstermekte ve Asya'da yeni pazarlar aramaktadır. 2007 yılında 14,7 milyar m³ doğal gaz ihraç eden Özbekistan'ın 2008 yılı ihracatı 15.3 milyar m³, 2009'da 15.5 milyar m³, 2010 yılında yaklaşık 15 milyar m³ ve 2011 yılında ise 15.2 milyar m³ olarak gerçekleşmiştir. Bu miktarın yaklaşık % 90'ı Rusya, Çin ve Kazakistan'a, kalan bölümü de Kırgızistan ve Tacikistan'a satılmaktadır.

Ülkenin batısındaki Karakalpakistan'da yerleşik Surgil petrol-gaz yatağında Güney Kore şirketleri ile birlikte inşa edilen ve proje tutarı 4 milyar doları bulan Üstyurt Gaz-Kimya Rafinerisinde doğalgazdan plastik hammaddesi üretimi yapılmaktadır.

1992 yılında yaklaşık olarak günlük 66 bin varil olan üretim seviyesi, 1997 yılında yaklaşık olarak 157 bin varil seviyesine yükselmiştir. Ancak son yıllarda petrol üretimi azalarak 2000 yılında 7,5 milyon tona, 2002 yılında 7,2 milyon tona, 2004 yılında 6,6 milyon tona, 2005 ve 2006 yıllarında 5,4 milyon tona, 2007 yılında 4,9 milyon tona, 2008 yılında 4,8 milyon tona, 2009 yılında 4,5 milyon tona, 2010 yılında 3,7 milyon tona kadar gerilemiştir. Toplam petrol üretiminin % 70'i Buhara vilayetindeki Kökdumaloq sahasında gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, Rusya'nın Lukoil, Rosneft ve Sroytransgaz-oil şirketleri tarafından Özbekistan'ın çeşitli bölgelerinde petrol arama çalışmaları devam ettirilmektedir.

Bununla birlikte, Özbekistan'da petrol ve doğal gaz alanındaki dış yatırımlar diğer Hazar bölgesi devletleriyle karşılaştırıldığında nispeten sınırlı oranda kalmaktadır. Özbekistan, Hazar Havzasındaki diğer devletlerin bu sektörde yaşamış oldukları benzer sorunları paylaşmaktadır. Pazardan uzak oluş ve bölgede kendi petrolünü dünya piyasalarına ulaştıracak ihraç yollarının eksikliği temel sorunlardır.

Özbekistan, doğal gaz anlaşmasına paralel olarak, Türkmenistan, Afganistan ve Pakistan ile olası Güney Boru Hattına (Orta Asya Petrol Boru Hattı) ilişkin olarak bir memorandum imzalamıştır. Orta Asya petrolünü Afganistan üzerinden Pakistan'ın Arap Denizi sahiline taşınması için planlanan boru hattı konusunda Afganistan'daki iç savaş ve istikrarsız durum nedeniyle ilerleme kaydedilememiştir.

Çin'in Türkmenistan'dan doğal gaz nakli için boru hattı kurulmasıyla ilgili projesi hayata geçmiş olup, Özbek doğal gazı da aynı hattan Çin'e ihraç edilmektedir. Çin'in bu ülkelerden yıllık 40 milyar m³ gaz alması bekleniyor.

Özbekistan enerji ihtiyaçlarını tamamen kendi kaynakları ve imkanları çerçevesinde karşılayabilen birkaç ülkeden biridir. Orta Asya'daki birleşik enerji güç kaynağı toplam kapasitesinin yaklaşık % 50'si Özbekistan'dadır. Ülkenin elektrik enerji gücü 11.264 MW olup toplam 11.000 MW güce sahip olan 39 santral mevcut ve bu santraller 55 milyon MW/s miktarda elektrik üretebilme potansiyeline sahiptir. Elektrik üretiminde kullanılan enerji kaynaklarının temelini doğal gaz ve petrol ürünleri oluşturmaktadır. Toplam üretilen elektrikte

doğal gazın payı % 80 civarındadır. Cumhuriyet 0.4 - 500 kW gerilimli, toplam uzunluğu 231,3 km olan yerel elektrik ve yüksek gerilimli güç hatlarından oluşan ağa sahiptir. Son zamanlarda Özbekistan’da da alternatif enerji üretimi hakkında çalışmalar yapılmaktadır. Bunlar “Güneş enerjisi”, “Rüzgar enerjisi” ve “Biyoyakıt” enerjisi.

Özbekistan güneşli ülke olduğundan dolayı gelecekte güneş enerjisine daha fazla önem verileceği ve üretim oranı artabileceği düşünülmektedir.

Ülkenin Bekabad ve Ustyurt bölgeleri rüzgar enerjisi üretimine müsait olan rüzgarın en çok olduğu yer olup, rüzgar enerjisinin kullanımı uzak bölgelerdeki köylerin enerji temininde önemli yer tutacağı tahmin edilmektedir.

2012 yılında rüzgar enerji sisteminin uygulanması için çalışma başlatıldı. Özbek Energo Devlet Anonim Şirketi, Taşkent iline bağlı Bostanlık ilçesinde ilk rüzgar enerji sistemini kurma çalışmalarını yürütmektedir.

Özbekistan’daki enerji sektörü tamamen “Özbekenergo” Devlet Anonim Şirketi’ne bağlı olup, ayrıca kömür endüstrisinde faaliyet gösteren tüm kuruluşları da bünyesinde bulundurmaktadır.

Özbekistan’da enerji sisteminin temelini toplam kapasitesi 10.6 milyon kW olan termik santraller oluşturmaktadır. Beş büyük termik santralde (Tallimercan TS, Sirderya TS, Novo-Angren TS, Taşkent TS 1-2) 150 ile 800 MW kapasiteli güç kaynakları yerleştirilmiştir.

1997 yılında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından verilen kredi, Sirderya termik santralının 300 MW kapasiteli iki güç ünitesinin (№7 ve №8) yeniden yapılması için kullanılmıştır.

Sirderya termik santralinden Sogdiana trafosuna kadar 500 kW’lık yüksek gerilimli enerji hattı yapılmakta olup, bu hattın kısmi finansmanı İslam Kalkınma Bankası kredi kaynaklarından (25.1 milyon dolar) sağlanmaktadır.

Diğer uluslararası kuruluşlar tarafından verilen kredilerle Taşkent termik santrali de yeniden yapılanmaktadır.

Tarım ve Su Kaynakları Bakanlığı tarafından uygulanmakta olan Programa göre senede 1,3 milyar kW/s elektrik üretebilen toplam gücü 420 MW eşit olan 15 küçük hidroelektrik santrali de inşa edilmektedir.

50 senedir faaliyette olan Taşkent çevresindeki Çarvak Hidroelektrik Santrali'nin 2015 yılında Rusya'nın Siloviye Maşini A. Ş. şirketi tarafından modernize edilmiştir. Elektrik kurumu olan Özbek Energo Devlet Anonim Şirketi tarafından 2013 yılında olduğu gibi 2014 yılında da yatırım projelerine devam edilmiş olup, 28 ayrı yatırım projesi hayata geçirilmiştir. 2015 yılında ise 29 yatırım projesi tamamlanmıştır.

Bunlardan birisi de, Özbek Energo Devlet Anonim Şirketi ile Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) yetkililerinin, Nevai Termik Elektrik Santrali'nin üretim potansiyelinin artırılması için yaptıkları anlaşmadır. JICA, bu proje için 360 milyon dolarlık kredi sağlamıştır. 2015 yılında elektrik üretimi bir önceki yıla göre % 4'lük bir artışla 57,2 milyar kW/saat olarak gerçekleşmiştir.

ÖZBEKİSTAN DIŞ TİCARET GÖRÜNÜMÜ³

Genel Durum

Özbekistan’da ithalat ve ihracatı yapılacak malların belirli kategorilerde olanları için ya Bakanlar Kurulundan ya da Dış Ekonomik İlişkiler Bakanlığından izin alınması gerekmektedir. Bakanlar Kurulu bazı malların ithal ve ihracatına kotalar getirmektedir. Fiyatlarını kontrol altında tutmaktadır. Özellikle pamuk, pamuk ipliği, altın, petrol, gaz gibi strateji malların fiyatları devletin denetimindedir. Bununla ilgili yasalar 3982 sayılı ve 28 Mart 2008 de yayınlanan Cumhurbaşkanı Kararı, 31 Mart 1998 tarih ve 137 sayılı, 5 Aralık 2002 tarih ve 427 sayılı Bakanlar Kurulu Kararlarıdır.

Dış Ticaret Göstergeleri (milyar \$)

Yıllar	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	6,4	8,5	7,1	6,4	7,6	8,7	8,4
İthalat	11,0	12,9	13,6	10,5	9,8	12,0	16,8
Hacim	17,4	21,4	20,7	16,9	17,2	20,7	25,2
Denge	-4,5	-4,4	-6,4	-4,1	-2,1	-3,3	-8,4

Kaynak: Trademap

³ <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/ozbekistan/ulke-profil/dis-ticaret>

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

Özbekistan'ın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (bin Dolar)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
	Toplam	7.622.269	8.721.452	8.443.957
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	2.861.265	3.674.929	2.485.438
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	819.659	764.296	1.628.847
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	477.297	608.534	711.521
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	255.829	309.343	441.961
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	354.144	396.228	437.924
809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	122.949	126.763	238.017
806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	155.546	169.604	169.636
7901	İşlenmemiş çinko	134.062	188.392	162.934
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	257.196	219.026	137.493
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	67.350	115.274	98.203
2844	Radioaktif kimyasal elementler ve radioaktif izotoplar ve bunların bileşikleri, karışımları, artıkları	291.032	145.421	94.083
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)		65.253	91.813
7408	Bakır teller	133.173	207.799	86.925
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	78.662	89.776	83.546
5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibarıyla % 85 veya daha fazla pamuk içerenler)(m ² . ağırlığı 200 gr. ı geçmeyenler)	44.391	52.649	58.708
3104	Potaslı mineral veya kimyasal gübreler	19.253	41.853	51.185
702	Domates (taze/soğutulmuş)	28.004	41.009	46.552
6006	Diğer örme mensucat	48.931	35.507	43.842
810	Diğer meyveler (taze)	39.707	49.472	41.729
709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	46.860	33.648	39.852
813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	29.241	38.599	36.330
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	68.455	42.312	35.836
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	25.288	37.451	34.865
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	54.661	59.868	32.339

7411	Bakırdan ince ve kalın borular	21.896	31.332	32.089
2938	Glikozitler ve bunların tuzları, esterleri, eterleri ve diğer türevleri	23.993	26.926	30.043
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	30.038	130.271	29.373
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	18.559	29.153	29.278
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	1.434	1.780	29.240
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	15.261	22.582	28.344
8102	Molibden ve molibdenden eşya (döküntü ve hurdalar dahil)	4.931	14.426	25.492
6108	Kadın ve kız çocuk için kombinezon, jüp veya jupon, slip ve külot, gecelik, pijama, lizöz, bornoz vb. eşya (örme)	19.570	21.560	24.285
4706	Kağıt veya karton veya diğer lifli selülozik maddelerden geri kazanılmış liflerin hamurları	17.271	24.850	23.595
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	40.230	61.736	23.103
5601	Dokumaya elverişli maddelerden vatka ve vatkadan mamul eşya	15.355	20.514	21.853
4104	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalımlı veya crust (arakurutmalı) post ve derileri	25.106	25.077	21.245
7112	Kıymetli metallerin, kaplamalarının artık ve döküntüleri, artıkları	37.670	21.154	20.412
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3.456	14.447	18.045
703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanimsi sebzeler (taze/soğutulmuş)	5.648	9.651	17.982
6103	Erkekler ve erkek çocuklar için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	10.727	19.000	17.190

Kaynak: Trademap

Özbekistan'ın en önemli ithal kalemleri arasında ise otomotiv yan sanayi, petrol yağları, hava taşıtları, ilaçlar ve un gelmektedir.

Özbekistan'ın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (bin Dolar)

GTİP	Ürünler	2016	2017	2018
	Toplam	9.813.059	12.048.286	16.762.259
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	357.465	577.313	864.915
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	505.728	500.309	516.293
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	210.417	312.605	418.247
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	192.517	176.863	405.933
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	367.986	426.633	390.980
1001	Buğday ve mahlut	209.269	198.927	288.845
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	168.795	226.818	285.637
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makineleri, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	71.060	152.144	265.072
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	51.875	147.821	249.713
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	29.230	13.838	226.950
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	190.846	88.733	224.047
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	11.884	70.455	221.364
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	102.426	119.241	218.550
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	59.353	138.171	216.566
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik $\geq$ 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	79.537	142.865	205.687
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	187.690	116.565	188.918
8445	Dokumaya elverişli elyafın hazırlanması, eğirme, katlama, bükme ve ipliklerin hazırlanmasına mahsus makineler	43.195	149.918	186.936
8701	Traktörler	57.794	85.794	178.037
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	122.736	146.171	166.461
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	67.573	78.134	165.492
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	66.686	78.557	163.531
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	83.110	96.251	155.224
8705	Özel amaçlı motorlu taşıtlar (kurtarıcılar, vinçli, itfaiye, beton karıştırıcılı, yol süpürme, zift vb taşıtları)	29.030	46.884	146.518
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	57.747	76.052	145.572
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	136.483	111.412	142.962
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	73.167	98.906	140.484

5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	77.668	134.000	138.845
2523	Çimento	6.642	27.463	133.188
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	65.990	65.394	131.676
9406	Prefabrik yapılar	27.306	41.601	127.092
4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	62.160	85.963	123.371
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	114.658	106.585	120.287
8438	Yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar	39.362	34.183	116.206
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	70.530	63.989	115.425
1101	Buğday unu/mahlut unu	127.546	109.985	110.996
7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	45.950	77.645	110.319
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	40.486	101.403	109.887
7601	İşlenmemiş alüminyum	34.891	46.842	102.522
8706	Karayolu taşıtları için motorla donatılmış şasiler	25.302	35.957	102.076

Kaynak: Trademap

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret
İhracatında Başlıca Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018
	Toplam	7.622.269	8.721.452	8.443.957
1	İsviçre	2.863.610	3.675.888	2.480.593
2	Çin	1.607.058	1.471.449	2.324.395
3	Rusya Federasyonu	761.041	1.021.517	1.063.042
4	Kazakistan	587.801	735.160	844.773
5	Türkiye	709.292	823.275	795.545
6	Kırgızistan	69.767	163.618	177.790
7	Tacikistan	33.630	69.334	126.263
8	Ukrayna	71.060	122.705	121.363
9	Hindistan	46.489	104.454	107.045
10	Endonezya	7.311	28.727	55.835
11	Polonya	25.654	42.740	44.109
12	Beyaz Rusya	27.213	34.074	43.140
13	Almanya	27.469	27.287	32.035
14	Estonya	2.310	2.210	26.048
15	G. Kore	20.777	18.170	21.920

Kaynak: Trademap

İthalatında Başlıca Ülkeler (bin Dolar)

Sıra	Ülkeler	2016	2017	2018
	Toplam	9.813.059	12.048.286	16.762.259
1	Çin	2.007.464	2.749.423	3.942.096
2	Rusya Federasyonu	1.964.967	2.618.172	3.320.803
3	G. Kore	930.468	1.180.448	2.117.837
4	Kazakistan	922.532	1.250.332	1.643.314
5	Türkiye	533.018	680.104	951.644
6	Almanya	500.379	666.041	807.882
7	Japonya	160.265	121.002	527.875
8	İtalya	194.594	190.964	378.751
9	ABD	317.880	136.095	296.380
10	Ukraine	142.393	167.680	286.199
11	Litvanya	124.140	148.558	212.420
12	Hollanda	74.566	102.269	197.216
13	Hindistan	90.750	130.671	193.324
14	Polonya	86.529	78.744	189.086
15	Kırgızistan	125.074	146.285	158.500

Kaynak: Trademap

ÖZBEKİSTAN –TÜRKİYE TİCARET GÖRÜNÜMÜ⁴

Genel Durum

Türkiye ile Özbekistan arası ticaret hacmi yıllar itibarıyla istikrarlı biçimde artış kaydetmektedir. 2000’li yılların başında 168,4 milyon dolar seviyelerinde olan dış ticaret hacmimiz 1,7 milyar dolar seviyesini aşmış durumdadır.

İki ülke arası ticari ilişkilerin son on yıldır düzenli biçimde geliştiği söylenebilecek olsa da Türkiye’nin aleyhine bir gelişim söz konusudur. 2003 yılından beri sürekli ticaret açığı verdiğimiz Özbekistan’a olan ihracatımız 2000 yılında 82 milyon dolar seviyelerinden yaklaşık 11 kat artış kaydederek 951,5 milyon dolara ulaşmış olup, aynı dönemde 85,7 milyon dolar olan ithalatımız ise 9 kattan fazla artarak 795,5 milyon düzeyine yükselmiştir.

Türkiye - Özbekistan Dış Ticaret Göstergeleri (milyon Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2006	176	415,8	591,8	-239,8
2007	225,6	613,8	839,4	-388,2
2008	337,1	580,8	917,9	-243,7
2009	279,1	413,1	692,2	-134
2010	282,7	861,4	1.144,00	-578,7
2011	354,5	939,9	1.294,40	-585,4
2012	449,9	813,3	1.263,20	-363,4
2013	562,5	815,4	1.377,90	-252,9
2014	603	780,7	1.383,70	-177,7
2015	488,6	711,6	1.200,10	-223
2016	533	709,3	1.242,30	-176,3
2017	680,1	823,3	1.503,40	-143,2
2018	951,5	795,5	1.747,10	155,9

Kaynak: TÜİK

⁴ <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/ozbekistan/ulke-profil/turkiye-ile-ticaret>

Türkiye'nin Özbekistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018
	TOPLAM İHRACAT	533.018	680.104	951.644
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	7.308	31.559	39.278
8451	Dokuma ipliklerin, mensucatın yıkanması, temizlenmesi, kurutulması, ütülenmesi, sarılması, katlanması vb için makinalar	15.225	22.569	36.645
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	42.112	40.243	33.577
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	11.698	15.297	27.478
9406	Prefabrik yapılar	289	6.688	20.867
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	11.792	16.890	19.351
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihazlar	17.176	26.760	18.601
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	3.591	7.652	17.416
3204	Sentetik organik boyayıcı maddeler, floresanlı aydınlatma maddeleri veya lüminofor olarak kullanılan organik ürünler	13.495	16.431	16.905
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialisterler, vb. (ilk şekilde)	9.968	13.019	14.868
8424	Sıvı veya tozları püskürtmeye, dağıtmaya mahsus mekanik cihaz, yangın söndürme cihazları, yangın ve kum püskürtme mak.	3.362	10.887	14.360
602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	6.458	11.144	14.137
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	6.588	3.239	13.772
3921	Plastikten diğer plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler ve şeritler	16.579	20.320	13.639
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	5.268	6.888	13.338
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	1.875	3.345	13.211
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	5.707	6.508	12.304
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	7.988	7.366	11.926
3208	Esası sentetik polimerler veya tabii polimerler olan, susuz bir ortamda eriyen veya dağılan boya ve vernikler	5.122	7.503	11.642
3809	Mensucat, kağıt, deri vb. için apre veya finisaj müstahzarları, müstahzar haşıl ve apreler, müstahzar merdanlar	8.557	9.458	11.532
8706	Karayolu taşıtları için motorla donatılmış şasiler	-	-	11.457
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	2.178	13.194	11.205
8436	Tarla ve bahçe tarımına, ormancılığa, kümes hayvancılığına, arıcılığa mahsus diğer makina ve cihazlar, civciv makinaları	3.366	6.491	11.018
8438	Yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar	8.873	7.715	9.809
8432	Toprağı hazırlamaya, işlemeye, ekmeye, ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; çimen, spor sahaları için silindirler	967	1.860	9.760
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	6.197	7.399	9.337
3214	Macunlar, reçineli çimentolar ve boyacılıkta kullanılan dolgu ve sıvama maddeleri	4.211	4.508	9.238

2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	4.733	5.742	9.178
8302	Adi metallere donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	4.864	6.451	8.965
7308	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	5.075	4.156	8.748
8451	Amino reçineler, fenolik reçineler, poliüretanlar (ilk şekillerde)	5.223	8.701	8.403
9619	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	5.041	5.454	8.355
8479	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç)	2.494	5.511	8.224
9406	Vulkanizasyon çabuklaştırıcı, kauçuk/plastik için plastifiyan bileşikler, oksidasyonu önleyici veya dayanıklılaştırıcı	5.359	4.486	7.718
8418	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	3.311	5.139	7.375
8437	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	5.737	5.237	7.173
8474	Sentetik devamsız lifden iplik (dikiş ipliği hariç) (toptan)	2.278	3.990	7.049
3204	Akrilik polimerleri (ilk şekillerde)	5.304	5.604	7.047
3907	Buhar kazanları, kızgın su kazanları	2.922	2.832	7.007
8424	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	4.823	6.516	6.984

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Özbekistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018
	TOPLAM İTHALAT	709.292	823.275	795.545
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	176.598	189.062	292.488
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	62.194	112.825	122.651
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	90.787	82.589	104.846
7901	İşlenmemiş çinko	86.613	88.131	99.469
7408	Bakır teller	121.921	203.603	83.406
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	17.178	22.398	19.852
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	36.461	46.616	13.159
7419	Bakırdan diğer eşya:	10.370	16.607	9.793
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	21.750	13.978	6.406
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	17.883	4.209	5.088
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	-	-	4.595
711	Geçici olarak konserve edilmiş sebzeler	4.590	4.527	4.217
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	1.350	1.823	3.658
3404	Suni mumlar ve müstahzar mumlar	-	208	3.270
7407	Bakır çubuklar ve profiller	8.602	4.153	2.346
4105	Koyun ve kuzuların dabaklanmış veya crust (ara kurutmalı) derileri	1.063	1.248	2.254
2833	Sülfatlar; şaplar; peroksisülfatlar (persülfatlar)	558	2.260	1.879
8535	Gerilimi 1000 voltu geçen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, sigortalar, yıldırım önleyici, fişler, kutular vb)	3.496	5.901	1.780
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	10.232	194	1.516
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	923	3.737	1.277
504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)	385	843	1.071
7413	Bakırdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmiş olanlar hariç)	17.933	1.020	1.060
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	673	26	952
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	52	-	817
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	477	1.260	780
1211	Bitki ve bitki kısımları (esas olarak parfümeride, eczacılıkta vs. kullanılan)	179	1.018	602
813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	230	403	574

8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	394	333	559
2503	Her nevi kükürt (süblime, presipite ve koloidal kükürt hariç)	-	-	525
303	Balıklar (dondurulmuş)	460	599	476
7801	İşlenmemiş kurşun	742	496	415
4106	Diğer hayvanların dabalıanmış veya crust (ara kurutmalı) post ve derileri	2.490	1.545	393
5202	Pamuk döküntüleri	152	1.019	339
7412	Bakırdan ince ve kalın boru bağlantı parçaları (rakorlar, dirsekler, manşonlar gibi)	335	1.037	305
7409	Bakır saclar, levhalar, yapraklar ve şeritler (kalınlıkları 0,15 mm. yi geçenler)	6.476	532	263
5002	İpek; ham (bükülmemiş)	266	265	184
106	Canlı diğer hayvanlar	383	102	182
8419	Isı değışikliğı yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	-	-	173

Kaynak: ITC Trademap

İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

KİLİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER ANLAŞMA	İMZA TARİHİ	İMZA YERİ	R.G.TARİH ve NO'SU
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	28.04.1992	Taşkent	12.05.1995 - 22.200
Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına Dair Anlaşma	9.07.1995	Taşkent	23.103 - 07.01.1996 22.516
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	5.05.1996	Taşkent	7.09.1997
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	13.04.1998	Taşkent	16.05.2000 - 24.051
Türkiye - Özbekistan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu I. Dönem Toplantısı Protokolu	20.04.2001	Ankara	
Türkiye - Özbekistan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu II. Dönem Toplantısı Protokolu	18.12.2003	Taşkent	
Türkiye - Özbekistan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu III. Dönem Toplantısı Protokolu	27.03.2008	Ankara	
Özbekistan-Türkiye Kara Ulaştırma Karma Komisyonu (KUKK) Toplantısı Protokolu	13.10.2012	Taşkent	
Türkiye-Özbekistan Kara Ulaştırma Karma Komisyonu (KUKK) Toplantısı Protokolu	19.12.2013	Ankara	
Özbekistan-Türkiye Kara Ulaştırma Karma Komisyonu (KUKK) Toplantısı Protokolu	13.08.2014	Taşkent	

Müteahhitlik Sektörü

1992-2015 yılları arasında Özbekistan'daki Türk müteahhitlik hizmetleri toplamının yaklaşık 2,2 milyar dolar olduğu görülmektedir. Ancak bu rakamın 1,5 milyar dolara yakın kısmının 2004 öncesi yapılan işlere ait olduğu, bu tarihten sonra ise alınan işlerin hızla düşüş eğilimine girdiği gözlenmektedir. Ancak 2009 yılında Çalık Enerji firması Navoi Termik Santral ihalesi ile son yıllardaki en büyük işi üstlenmiş ve başarıyla tamamlamıştır. Bunun dışında, Dal Teknik Makina Tic. ve San. A. Ş. tarafından Özbekistan'ın JSC Almalyk MMC firmasıyla imzalanan kontrat çerçevesinde Cizzah Bölgesinde toplam bedeli 97 milyon 600 bin dolarlık Gri ve Beyaz Çimento Fabrikası inşası başarıyla tamamlanmıştır.

2015 yılında Türk müteahhitler tarafından alınan büyük projelerin başında Apeas Mühendislik firmasının HYATT Regency Tashkent otelinin yaklaşık 110 milyon dolarlık ince işleri ve iç dekarosyon projesi ile DAL Teknik Makine Tic. ve San. A. Ş.'nin yaklaşık 29 milyon dolarlık Cizzah Çimento Fabrikası Kapasite Geniştirme projeleri gelmektedir.

Son dönemlerde yerel inşaat firmalarının ön plana çıktığı, kamunun etkin olduğu ihalelerde bu firmaların daha şanslı oldukları görülmektedir. Bu da firmalarımızın bu sektörden alacağı payın

düşmesinde önemli bir faktör olmaktadır. Bu düşüşün diğer nedenleri olarak; serbest piyasa ekonomisi şartlarının yeterince uygulanmaması, devlet tarafından 1996 yılından beri uygulanan sıkı para politikası, yüksek vergi uygulamaları, dış ticarete yaşanan gümrük sorunları, standart ve lojistik, hatta vize ve izin problemleri, 2003 yılı itibariyle konvertibiliteye geçilmiş olmasına rağmen, para ve kâr transferlerinde yaşanan sıkıntılar olarak sıralanabilir. Bu sıkıntıların giderilmesi halinde zengin ekonomik kaynaklara sahip olan Özbekistan'daki müteahhitlik faaliyetlerimizin gelişmesi mümkün olacaktır. Esasen Özbekistan'a yönelik dış ticaret, müteahhitlik-müşavirlik hizmetleri ve özellikle enerji alanlarında orta ve uzun vadeli politikaların acilen tespit edilmesi ve belirlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

ÖZBEKİSTAN TEKSTİL VE HAZIR GİYİM ve KONFEKSİYON PAZARI

TEKSTİL

Özbekistan'ın Tekstil Dış Ticareti

Özbekistan'ın Tekstil Dış Ticareti (1000 \$)					
Yıllar	İhracat	İhracatta Değişim	İthalat	İthalatta Değişim	Fark \$
2017	1.298.760	---	217.887	---	1.080.873
2018	1.190.660	-8,32%	262.285	20,38%	928.375

Kaynak: Trademap

2017 verilerine bakıldığında Özbekistan'ın tekstil sektöründe 1 milyar 80 milyon USD dış ticaret fazlası verdiği görülmektedir. 2018 yılında ise geçen yıla kıyasla ihracatta -8,32% azalış yaşayıp 1 milyar 190 milyon USD ihracat yapmıştır. Yine geçen yıla kıyasla Özbekistan'ın 2018 yılında tekstil ithalatının 20,38% artarak 262 milyon USD olduğu görülmektedir. Verilere göre Özbekistan tekstil sektöründe 2018 yılında 982 milyon USD dış ticaret fazlası vermiştir.

Ayrıca Özbekistan 2018 yılında tekstil sektöründe dünyada 31. sırada iken ihracatta ise 91. Sırada bulunmaktadır.

Özbekistan'ın En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığı Ülkeler

İHRACAT (1000 \$)				
Ülkeler	2017	2018	Değişim	Pay
Dünya	1.298.760	1.190.660	-8,32%	100,00%
Çin	326.411	396.736	21,54%	33,32%
Rusya Federasyonu	302.632	329.092	8,74%	27,64%
İran	236.120	141.105	-40,24%	11,85%
Türkiye	115.779	128.929	11,36%	10,83%
Bangladeş	50.436	37.721	-25,21%	3,17%

Kaynak: Trademap

Özbekistan'ın 2018 yılı itibari ile en fazla tekstil ihracatı yaptığı beş ülke sırasıyla Çin, Rusya, İran, Türkiye ve Bangladeş'tir. Özbekistan tekstil ihracatında %33,32'lik pay ile Çin'in ve %27,64'lük pay ile Rusya'nın etkili olduğunu ve iki ülkeye yapılan tekstil ihracatının Özbekistan tekstil ihracatının yarısından fazlasını oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye ise Özbekistan'ın tekstil ihracatında %11,36 pay ile 4. sırada bulunarak ülkenin önemli ihracat kaynaklarından biridir.

Özbekistan'ın En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığı Ülkeler

İTHALAT (1000 \$)				
Ülkeler	2017	2018	Değişim	Pay
Dünya	217.887	262.285	20,38%	100,00%
Çin	135.616	155.615	14,75%	59,33%
Türkiye	25.900	39.383	52,06%	15,02%
Güney Kore	12.467	16.589	33,06%	6,32%
Rusya Federasyonu	12.764	14.607	14,44%	5,57%
Bangladeş	10.644	13.677	28,49%	5,21%

Kaynak: Trademap

Özbekistan'ın 2018 yılı itibari ile en fazla tekstil ithalatı yaptığı ülkeler sırasıyla Çin, Türkiye, Güney Kore, Rusya ve Bangladeş'tir. Özbekistan tekstil ithalatında %59,33'lük payla Çin en büyük paya sahiptir.

Türkiye ise Özbekistan tekstil ithalatında 2018 yılında %15,02'lik pay ile ikinci sırada yer almaktadır.

Özbekistan'ın En Fazla İhraç Ettiği Tekstil Ürünleri

İHRACAT (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
Toplam	Tekstil	1.298.760	1.190.660	-8,32%	100,00%
52	Pamuk	1.176.078	1.029.933	-12,43%	86,50%
60	Örme eşya	50.409	65.503	29,94%	5,50%
50	İpek	30.934	49.931	61,41%	4,19%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat; özel iplikler; sicim,	24.665	26.780	8,57%	2,25%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	7.089	8.724	23,06%	0,73%
58	Özel dokunmuş mensucat; tuftedilmiş dokumaya elverişli mensucat; dantela; duvar halıları; şeritçi ve kaytancı eşyası; işlemler	3.099	4.231	36,53%	0,36%
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı; at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	2.175	2.398	10,25%	0,20%
59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokumaya elverişli mensucat; dokumaya elverişli maddelerden teknik eşya	1.983	1.996	0,66%	0,17%
54	Sentetik ve suni filamentler	1.881	842	-55,24%	0,07%
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler; kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	447	322	-27,96%	0,03%

Kaynak: Trademap

2018 yılı istatistiklerine baktığımızda, Özbekistan'ın en büyük ihracat kaleminin ihracatın %86,5'ini karşılayan 52 GTP. No.lu "Pamuk" olduğu görülmektedir. Geçen yıla oranla - 12,43%'lük azalışla Özbekistan 2018 yılında 1 milyar 29 milyon USD pamuk ihraç etmiştir.

Özbekistan'ın En Fazla İthal Ettiği Tekstil Ürünler

İTHALAT (1000\$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
Toplam	Tekstil	217.887	262.285	20,38%	100,00%
54	Sentetik ve suni filamentler	53.191	65.151	22,49%	24,84%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	53.762	59.425	10,53%	22,66%
60	Örme eşya	39.308	39.117	-0,49%	14,91%
59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokumaya	20.125	28.669	42,45%	10,93%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat; özel iplikler; sicim,	21.537	24.402	13,30%	9,30%
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler; kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	13.201	18.420	39,53%	7,02%
58	Özel dokunmuş mensucat; tuftedilmiş dokumaya elverişli mensucat; dantela; duvar halıları; şeritçi ve kaytancı eşyası; işlemler	7.566	13.543	79,00%	5,16%
52	Pamuk	7.653	11.988	56,64%	4,57%
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı; at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	1.514	1.567	3,50%	0,60%
50	İpek	30	3	-90,00%	0,00%

Kaynak: Trademap

2018 yılında Özbekistan'ın tekstil alanında en fazla ithalat yaptığı mal grubu 54 GTP No.lu “Sentetik ve suni filamentler” olduğu görülmektedir. Bu mal grubunda Özbekistan 2018 yılında 65 milyon USD ihracat yapmış ve bu ihracat Özbekistan'ın tekstil ihracatının %24,84'ünü oluşturmuştur.

Özbekistan ithalatının ikinci en büyük mal grubunu ise 55 GTP No.lu “Sentetik ve suni devamsız lifler” oluşturmaktadır. Bu mal grubunda Özbekistan 2018 yılında 59 milyon USD ihracat yapmış ve bu ihracat Özbekistan'ın tekstil ihracatının %22,66'sını oluşturmuştur.

Türkiye’den Özbekistan’a Tekstil İhracatı

TÜRKİYE’DEN ÖZBEKİSTAN’A TEKSTİL İHRACATI (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
Toplam	Tekstil	25.900	39.383	52,06%	100,00%
54	Sentetik ve suni filamentler	8.261	12.962	56,91%	32,91%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	5.970	10.901	82,60%	27,68%
59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokumaya elverişli mensucat; dokumaya elverişli maddelerden teknik eşya	3.519	3.448	-2,02%	8,76%
58	Özel dokunmuş mensucat; tuftedilmiş dokumaya elverişli mensucat; dantela; duvar halıları; şeritçi ve kaytancı eşyası; işlemeler	1.274	3.430	169,23%	8,71%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat; özel iplikler; sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	3.466	2.837	-18,15%	7,20%
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler; kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	1.012	2.812	177,87%	7,14%
52	Pamuk	823	1.560	89,55%	3,96%
60	Örme eşya	1.409	1.321	-6,25%	3,35%
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı; at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	144	109	-24,31%	0,28%

Kaynak: Trademap

Türkiye geçen yılla kıyaslandığında %52,06’lık bir artışla 2018 yılında Özbekistan’a 39 milyon USD tekstil ihracatı gerçekleştirmiştir. Özbekistan Türkiye’nin tekstil ihracatında 34. sıradadır.

Türkiye’nin Özbekistan’a yaptığı tekstil ihracatının en büyük kalemini 54 GTP No.lu “Sentetik ve suni filamentler” ürün grubu %32,91’lik pay ile oluşturmakta olup Türkiye’nin bu ürün grubunda Özbekistan’a yaptığı ihracat 13 milyon USD civarındadır.

Türkiye’nin Özbekistan’a yaptığı tekstil ihracatının en büyük ikinci kalemini ise 55 GTP No.lu “Sentetik ve suni devamsız lifler” ürün grubu %27,68’lik pay ile oluşturmaktadır. Türkiye’nin bu ürün gurubunda Özbekistan’a yaptığı ihracat 11 milyon USD dolayındadır.

Türkiye'nin Özbekistan'dan Tekstil İthalatı

TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'DAN TEKSTİL İTHALATI (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
	Tekstil	115.779	128.929	11,36%	100,00%
52	Pamuk	114.680	128.087	11,69%	99,35%
50	İpek	262	427	62,98%	0,33%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	693	202	-70,85%	0,16%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat; özel iplikler; sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	45	145	222,22%	0,11%
59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokumaya elverişli mensucat; dokumaya elverişli maddelerden teknik eşya	20	68	240,00%	0,05%
54	Sentetik ve suni filamentler	26	-		0,00%
60	Örme eşya	53	-		0,00%

Kaynak: Trademap

2018 yılı verilerine baktığımız zaman Türkiye'nin Özbekistan'dan tekstil ithalatı geçen seneye göre %11,36 artarak 128,9 milyon USD olarak gerçekleşmiştir. Özbekistan Türkiye'nin tekstil ithalatı yaptığı ülkeler sıralamasında 19. sıradadır.

Türkiye'nin Özbekistan'dan yaptığı tekstil ithalatının çok büyük bir kısmını 52 GTP No.lu "Pamuk" mal grubu oluşturmaktadır. %99,35'lik bir payla geçen seneye göre %11,69 artarak 128 milyon USD olan pamuk ithalatı Türkiye'nin Özbekistan'dan ithal ettiği tekstil ürünlerinde diğer ürünlere nazaran çok büyük bir farkla başı çekmektedir.

Hazır Giyim ve Konfeksiyon

Özbekistan Hazır Giyim ve Konfeksiyon Dış Ticareti

Özbekistan'ın Hazır Giyim ve Konfeksiyon Dış Ticareti (1000\$)					
Yıllar	İhracat	İhracatta Değişim	İthalat	İthalatta Değişim	Fark \$
2017	303.015	---	25.634	---	277.381
2018	327.731	8,16%	40.593	58,36%	287.138

Kaynak: Trademap

2017 verilerine bakıldığında Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe 277 milyon USD dış ticaret fazlası verdiği görülmektedir. 2018 yılında ise geçen yıla kıyasla 8,16% artış yaşayıp hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe 327 milyon USD ihracat yapmıştır. Yine geçen yıla kıyasla Özbekistan'ın 2018 yılında hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı 58,36% artarak 40 milyon USD olmuştur. Verilere baktığımızda 2018 yılında Özbekistan hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe 287 milyon USD dış ticaret fazlası vermiştir.

Ayrıca Özbekistan 2018 yılında hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe ihracatta 72. ithalatta ise 155. sıradadır.

Özbekistan'ın En Fazla Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracat Yaptığı Ülkeler

İHRACAT (1000 \$)				
Ülkeler	2017	2018	Değişim	Pay
Dünya	303.015	327.731	8,16%	100,00%
Rusya Federasyonu	225.821	228.697	1,27%	69,78%
Kırgızistan	31.531	45.262	43,55%	13,81%
Kazakistan	23.256	22.019	-5,32%	6,72%
Ukrayna	3.339	6.230	86,58%	1,90%
Belarus	3.185	5.610	76,14%	1,71%

Kaynak: Trademap

2018 yılında baktığımızda Özbekistan'ın en fazla hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı yaptığı ülkeler sırasıyla Rusya, Kırgızistan, Kazakistan, Ukrayna ve Belarus'tur. Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon sektöründeki birinci pazarı konumunda olan Rusya'ya 2018 yılında yapılan ihracat 228 milyon USD olup Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe yaptığı ihracatında yaklaşık %70'ine tekabül etmektedir.

Türkiye ise Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe ihracat yaptığı ülkeler arasında 363 bin USD ile 17. sırada yer almaktadır.

Özbekistan'ın En Fazla Hazır Giyim ve Konfeksiyon İthalatı Yaptığı Ülkeler

İTHALAT (1000 \$)				
Ülkeler	2017	2018	Değişim	Pay
Dünya	25.634	40.593	58,36%	100,00%
Çin	14.099	22.951	62,78%	56,54%
Türkiye	5.404	9.338	72,80%	23,00%
Hindistan	1.298	1.649	27,04%	4,06%
Rusya Federasyonu	642	1.482	130,84%	3,65%
İtalya	923	1.019	10,40%	2,51%

Kaynak: Trademap

2018 yılında Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe en fazla ithalat yaptığı ülkeler sırasıyla Çin, Türkiye, Hindistan, Rusya ve İtalya'dır. Çin Özbekistan'a yaptığı 22,9 milyon USD olan hazır giyim ve konfeksiyon ihracatıyla Özbekistan pazarının %56,54'üne hakim durumdadır.

Türkiye ise 9 milyon USD olan hazır giyim ve konfeksiyon ithalatı ile Özbekistan'da Çin'den sonra %23'lük pay ile 2. sırada bulunmaktadır.

Özbekistan'ın En Fazla İhraç Ettiği Hazır Giyim ve Konfeksiyon Ürünleri

İHRACAT (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	303.015	327.731	8,16%	100,00%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	251.363	269.764	7,32%	82,31%
63	Dokumaya elverişli maddelerden diğer hazır eşya; takımlar; kullanılmış giyim eşyası ve dokumaya elverişli maddelerden kullanılmış eşya; paçavralar	31.727	36.053	13,64%	11,00%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	17.291	19.860	14,86%	6,06%
65	Başlıklar ve aksamı	2.634	2.054	-22,02%	0,63%

Kaynak: Trademap

2018 yılında Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon mal gruplarında en fazla ihracatını yaptığı ürün 61 GTP NO.lu “Örme giyim eşyası ve aksesuarı” ürün grubudur. Bu ürün grubu Özbekistan'ın 2018 yılında hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe yaptığı ihracatın 269 milyon USD ile %82,31'ini karşılamaktadır.

Özbekistan'ın En Fazla İthal Ettiği Hazır Giyim ve Konfeksiyon Ürünleri

İTHALAT (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
Toplam	Hazır Giyim	25.634	40.593	58,36%	100,00%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	13.286	22.525	69,54%	55,49%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	7.656	12.364	61,49%	30,46%
63	Dokumaya elverişli maddelerden diğer hazır eşya; takımlar; kullanılmış giyim eşyası ve dokumaya elverişli maddelerden kullanılmış eşya; paçavralar	3.749	4.419	17,87%	10,89%
65	Başlıklar ve aksamı	943	1.285	36,27%	3,17%

Kaynak: Trademap

2018 yılında Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon mal gruplarında en fazla ithal ettiği ürün 61 GTP No.lu “Örme giyim eşyası ve aksesuarı” ürün grubudur. Bu ürün grubu Özbekistan'ın 2018 yılında hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe yaptığı ithalatın 22,5 milyon USD ile %55'ine tekabül etmektedir.

Özbekistan'ın hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe en fazla ithal ettiği 2. ürün grubu ise 62 GTP No.lu “Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı” ürün grubudur. Bu ürün grubu 2018 Özbekistan'ın 2018 yılında hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe yaptığı ithalatın 12 milyon USD ile %30,46'sını oluşturmaktadır.

Türkiye’den Özbekistan’a Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatı

TÜRKİYE’NİN ÖZBEKİSTAN’A HAZIR GİYİM VE KONFEKSİYON İHRACATI (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	5.404	9.338	72,80%	100,00%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	3.190	6.808	113,42%	72,91%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	835	1.836	119,88%	19,66%
63	Dokumaya elverişli maddelerden diğer hazır eşya; takımlar; kullanılmış giyim eşyası ve dokumaya elverişli maddelerden kullanılmış eşya; paçavralar	1.310	576	-56,03%	6,17%
65	Başlıklar ve aksamı	69	118	71,01%	1,26%

Kaynak: Trademap

Türkiye geçen yılla kıyaslandığında %72,8’lik bir artışla 2018 yılında Özbekistan’a 9 milyon USD hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı gerçekleştirmiştir. Özbekistan Türkiye’nin hazır giyim ve konfeksiyon ihracatında 69. sıradadır.

Türkiye’nin Özbekistan’a yaptığı tekstil ihracatının en büyük kalemini 61 GTP No.lu “Örme giyim eşyası ve aksesuarı” ürün grubu %72,91’lik pay ile oluşturmakta olup bu ürün grubunda yapılan ihracat 6,8 milyon USD dolaylarındadır.

Türkiye’nin Özbekistan’dan Hazır Giyim ve Konfeksiyon İthalatı

TÜRKİYE’NİN ÖZBEKİSTAN’DAN HAZIR GİYİM VE KONFEKSİYON İTHALATI (1000 \$)					
GTİP	Mal Grubu	2017	2018	Değişim	Pay
	Hazır Giyim ve Konfeksiyon	319	636	99,37%	100,00%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	152	430	182,89%	67,61%
63	Dokumaya elverişli maddelerden diğer hazır eşya; takımlar; kullanılmış giyim eşyası ve dokumaya elverişli maddelerden kullanılmış eşya; paçavralar	162	173	6,79%	27,20%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	5	33	560,00%	5,19%

Kaynak: Trademap

Geçen yılın verileri ile karşılaştırıldığında 2018 yılında Türkiye’nin Özbekistan’dan hazır giyim ve konfeksiyon sektöründe ithalatı %99,37 artarak 636 bin USD olmuştur. Özbekistan Türkiye’nin hazır giyim ve konfeksiyon ithalatında 59. sıradadır.

Türkiye’nin Özbekistan’dan yaptığı hazır giyim ve konfeksiyon ithalatının en büyük kalemini 61 GTP No.lu “Örme giyim eşyası ve aksesuarı” ürün grubu %67,61’lik pay ile oluşturmakta olup bu ürün grubunda yapılan ihracat 430 bin USD dolaylarındadır.

ÖZBEKİSTAN PAZARINDA ÖNEMLİ HUSUSLAR⁵

Bankacılık Sistemi

Özbekistan’da bankacılık faaliyetleri yeterince gelişmemiştir. Ülkeye ithal edilen malların parasının transferinde önemli sorunlar yaşanmaktadır. İthal edilen malların bedeli genel olarak iki şekilde transfer edilmektedir:

Kota Tahsisi Alınması

Bu yöntem ile mal ithal eden firmalar öncelikle Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırım ve Ticaret Bakanlığı’ndan ithal edeceği malın değeri kadar kota (döviz) tahsisi almakta ve Bakanlık ile anlaşma imzalamaktadır. Daha sonra ithal ettiği malı veya hammaddeyi sattıktan sonra verilen kota miktarı kadar Sum’u (milli para) aracı bankaya yatırmaktadır. Aracı banka, gerekli işlemleri tamamladıktan sonra Merkez Bankasına başvurmakta (Bu görev daha sonra Bankalar arası oluşturulan Fon Yönetimine verilmiştir) bu idarenin uygun görmesi halinde milli para (sum) dövize çevrilip transferine imkan sağlanmaktadır. Ancak son zamanlarda akreditif açma eğilimi yoğunluk kazanmaktadır.

Bu yöntem ile yapılan ödemelerde büyük sorunlar yaşanmakta, ancak hükümetin ithalatta önem verdiği ticari malların bedelinin ödenmesine öncelik verilmektedir.

Borsa Aracılığı ile Transfer Edilmesi

Bu yöntem, ithal edilen malın bedelinin Borsa vasıtasıyla mal olarak ödenmesidir. Mal ithal edilmeden önce yine izin almak ve anlaşma yapmak gerekmektedir. Yapılan anlaşmada mal bedelinin transferinin Borsa aracılığı ile yapılacağı belirtilir. İthalat bu yöntemde yine iki şekilde, ya Banka vasıtasıyla ya da Borsada bulunan danışmanlık şirketi vasıtasıyla yapılmaktadır.

Banka aracılığı ile yapılırsa malı gönderen firma adına bankada hesap açılmakta, malın bedeli veya bir kısmı bu hesaba yatırıldıktan sonra malın ithaline izin verilmekte ve danışmanlık şirketi kullanılması halinde bankadan teminat mektubu istenilmektedir.

İthal edilen malın veya hammaddenin satılmasından sonra ithal edilen malın bedeli kadar borsadan mal alınarak (tahsis) transfere izin verilmektedir.

⁵ Deniz Yılmaz, “Özbekistan Ülke Raporu”, *KFA Fuarcılık LTD.ŞTİ.* , Mart 2019

Devlet Yardımları

Özbekistan'da ihracata yönelik devlet yardımları bulunmamaktadır. Ayrıca, ihracata yönelik üretimde kullanılan hammadde ve ara mamul ithalatında gümrük muafiyeti uygulanmamaktadır.

Oturum, Çalışma ve Yabancı İşçi İzinleri

Özbekistan'da firma kurabilmek için Özbekistan Çalışma Bakanlığı'ndan Çalışma Ruhsatı alınması gerekmektedir. Çalışma Ruhsatı 1 yıl süre için verilmekte ve her yıl uzatılabilmektedir.

Firma için 1 yıl süreli verilmesine karşın, firma sahibi yabancı işadama için ilk başvuruda Çalışma izni 6 ay süreli verilmekte, sonraki uzatımlarda bu süre 1 yıla kadar çıkarılabilmektedir.

Firma sahibinin dışında kalan diğer yabancı çalışanlar için Çalışma izni 3 ya da 6 ay süreli olarak düzenlenmektedir.

Oturum izni, pasaporttaki vize süresini aşmayacak şekilde Özbekistan Dışişleri ve Çalışma Bakanlığı koordinasyonunda bulunulan bölge ile sınırlı olarak verilmektedir.

Özbekistan'a iş kurma amaçlı gelindiğinde, vizenin mutlaka iş vizesi olarak alınmış olması gerekmektedir. Turistik amaçlı vize ile gelmesi halinde, ülkede iş kurma imkanı tanınmamaktadır.

Özbekistan'a İhracat Nasıl Yapılır?

Özbekistan'ın İthalatta Uyguladığı Vergiler:

Özbekistan'da uygulanan gümrük tarifeleri, Cumhurbaşkanı'nın;

-İthal edilen mallara uygulanacak gümrük tarifeleri hakkında 19 Eylül 2005 tarih ve 183 sayılı "İthalat ve İhracatın Düzene Sokulması İçin İlave Tedbirlere Dair Kararı",

-Aksiz (bandrol) vergileri tarifeleri hakkında 27 Aralık 2005 tarih ve 244 sayılı "Özbekistan Cumhuriyeti Makroekonomisinin 2006 yılında İstikballeri ve Devlet Bütçesi Parametrelerine Dair Kararı" ile belirlenmiştir.

Gümrük Vergileri

İthal edilen bütün mallardan alınan bir vergidir. Gümrük vergisi uygulamasında sık sık değişen mevzuat nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır. İthal edilen malların bedeli olarak beyannamede

belirtilen değer yerine piyasa fiyatının dikkate alınması ithalatta gecikmelere ve ithalatçının maliyet hesabı yapmasında güçlüklereden olmaktadır.

Aksiz Vergisi (Bandrol)

İthal edilen bazı mallardan alınan bir çeşit vergidir. Genelde Özbekistan'ın kendi üretimi bulunan ürünlerde korumacı amaçlı ya da lüks tüketim malzemelerinin ithalini zorlaştırmayı hedefleyen vergiler olduğu anlaşılmaktadır.

Katma Değer Vergisi

Özbekistan'a ithal edilen bütün mallardan %20 oranında KDV tahsil edilmektedir. Ancak, bazı özel imtiyazlı devlet firmaları ile toplam çalışan sayısının %50'den fazlasında engelli-özürlü personel istihdam eden firmalar ithalatta KDV muafiyetinden yararlanmaktadır. Ayrıca, aynı sermaye için gelen yatırım malları da KDV'den muaftır.

Ticarette Uygulanan Standart ve Teknik Düzenlemeler:

Özbekistan, standardizasyon ve kalite kontrolüne büyük önem vermektedir. Bu konuda faaliyet gösteren Özbekistan Standartlar Teşkilatı (ÖZDAVSTANDART) Türk Standartlar Enstitüsü (TSE) ile 1991 yılında imzalanan protokol gereği ortak çalışmalar yapmaktadır. 1994 yılından beri iki teşkilat karşılıklı olarak temsilcilik bulundurmaktadır.

TSE Temsilciliği, öncelikli olarak Türkiye'den Özbekistan'a gelen ihraç malların (TSE Belgeli olması şartıyla) ülkeye serbest girişini temin etmektedir. Oluşturduğu bilgi ve enformasyon merkeziyle Özbekistan'da yatırım yapan Türk müteşebbislerine yardımcı olmakta, gerekli Türk standartlarının tercümelerini yaparak Özdavstandard'a onaylatarak Özbekistan standardı olarak Türk yatırımcıların istifadelerine sunmakta ve bu çerçevede de Belgelendirme hizmeti vermektedir.

Avukatlık ve Danışmanlık Hizmeti Veren Kurumlar

Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırımlar ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren UZINCOMCENTER (Özbek Dış Ekonomik Enformasyon ve Ticaret Merkezi), Özbekistan'da yatırım ve iş yapmak isteyen Türk iş adamlarına danışmanlık, proje geliştirme, iş çevreleriyle eşleştirme, iş kurma, bilgilendirme gibi hizmetler vermektedir. Proje ve verilen hizmetlere ilişkin detaylı İngilizce liste için tıklayınız.

Ayrıca, Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırımlar ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Özbekexpertz A.Ş.'nin Özbekistan'da yatırım yapmak isteyen kurum ve kuruluşlara yönelik danışmanlık duyurusu için tıklayınız.

Özbekistan'da faaliyet gösteren Danışmanlık ve Avukatlık hizmeti veren kuruluş isim ve irtibat bilgileri, taskent@ekonomi.gov.tr adresine mail gönderilerek talep edilebilir.

Doğrudan Yabancı Yatırımcılar

Bankacılık Sistemi

Ülkede 27 ticari banka faaliyet göstermekte olup; bunların 3'ü kamu bankası, 11'i kısmi kamu ortaklığı bulunan banka, 5'i yabancı sermayeli banka ve 8'i özel bankadır. Ticari bankaların ülke içinde 4.600 civarında şubesi bulunmaktadır.

Bankacılık sisteminin düşük riski sektörü küresel krizlere karşı dayanıklı hale getirmektedir. Kamu bankalarının sektördeki %60'lara varan kontrolü kamunun kalkınma politikalarını desteklemek için kullanılmaktadır. Bankalar devlet tarafından sıkı şekilde denetlenmekte ve sermaye ve döviz piyasalarına kamu tarafından müdahale edilmektedir.

Ocak 2017 itibarıyla bankacılık sektörünün hisse değeri, 3,2 milyar dolar, sektörün tüm varlıklarının toplam değeri ise 27,1 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. Ülkedeki en büyük iki kamu bankasının varlıkları toplamı 17 milyar dolardır.

Özbekistan Merkez Bankası(<http://www.cbu.uz/en>) ülkenin rezerv bankası ve merkezi para otoritesidir. Ülkede bankacılık faaliyetleri Merkez Bankası kuralları ve lisansına tabidir. Yabancı bankalar yerel finansal kurumlarla ortaklık kurarak pazara girmeyi tercih etmektedir. Hâlihazırda faal olan 5 yabancı sermayeli bankaya ek olarak 6 yabancı banka temsilcilik ofisi de akreditasyon almalarına rağmen yerel firma ve şahıslara doğrudan hizmet vermemektedir.

Yabancılar ve yabancı yatırımcılar yerel bankalarda herhangi bir kısıtlama olmaksızın hesap açabilmekte ve yerel kredilere erişebilmektedir. Ancak kredi şartları ve faiz oranları yüzünden yerel bankalar rekabetçi ve gerçekçi bir finans kaynağı olarak değerlendirilmemektedir.

Özbekistan'da yabancı sermayeli Utbank ile kurduğu ortaklık ile 1993 yılından bu yana faaliyet göstermekte olan Ziraat Bankası 2018 yılı başında Utbank'ın hisselerinin tamamını alarak ülkenin %100 yabancı sermayeli ilk bankası olmuştur. Satın almanın ardından bankanın adı Ziraat Bank Uzbekistan (<http://utbank.uz/>) olarak değiştirilmiştir.

Döviz

Özbekistan 2003 yılında IMF konvertibilite anlaşmasına taraf olmuştur. Resmi olarak, yabancı yatırımcılar, tüm vergilerini ödemiş ve finansal yükümlülüklerini mevzuata uygun olarak yerine getirmiş olmaları kaydıyla, Özbekistan’da yurtiçi ve dışına herhangi bir limit olmaksızın para transferi yapma hakkına sahiptir. Yerel otoriteler iflas ve tasfiye, yatırımcının cezai eylemde bulunması ya da hakem heyeti veya mahkeme kararı bulunması gibi durumlarda yabancı yatırımcının ülke dışına para transferini durdurabilmektedir.

Ülkede resmi kur ve piyasa kuru olmak üzere iki kur mevcut olup, piyasa kuru resmi kurun iki katıdır ve yasadışı olmasına karşın oldukça yaygındır.

Resmi döviz kuru Özbekistan Merkez Bankası tarafından belirlenmektedir.

Para Transferi

Para transferi işlemlerini belirleyen mevzuatta herhangi bir yeni düzenleme bulunmamaktadır. Yatırımcılar konu ile ilgili düzenlemelere uygun olmak şartıyla döviz gelirlerini ya da ihracat kazançlarını para transferinde kullanabilmektedir. Mevzuata göre şirketlerin yabancı para cinsinden kazançlarının %25’ini yetkili bankalar aracılığı ile resmi döviz kuru üzerinden yerel paraya çevrilmesi zorunludur. Bazı küçük şirketler ile karının en az %60’ı oranında mamul mal ihracatı yapan yabancı sermayeli şirketlerin büyük bölümü bu kuraldan muaftır. Hükümet sermaye çıkışını minimize etmek, ithalatı kontrol etmek, yerel üretimi canlandırmak ve ülkenin dış faktörlere bağımlılığını azaltmak hususlarındaki çabalarını desteklemek amacıyla sıkı döviz kontrol yöntemleri uygulamaktadır.

Bankacılık mevzuatına göre döviz çevirme işlemleri sürecinin en fazla 2 haftada tamamlanması gerekmektedir. Bununla beraber mevcut durumda bu tarz işlemler üç ay ile bir yıl arasında zaman almakta ve hammadde, yatırım malı ve mamul mal ithalatı, yasadışı karaborsa ya da yüksek maliyetli emtia borsaları kullanılmaksızın çok zor ya da imkansız hale gelmektedir.

Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

2 Aralık 2008 tarihinde üretim amaçlı olarak, vergi muafiyetleri, özel gümrük rejimi, farklı tarifedeki girdi avantajları getiren, Navoi Serbest Endüstri Ekonomik Bölgesi kurulması kararlaştırılmış ancak gelişmesi tam anlamıyla sağlanamamıştır.

Bu bölgede yatırım yapmak isteyen yabancı firmalara 30 yıl süreyle faaliyet sürdürme izni verilmekte olup, bu sürede özel gümrük, yabancı para ve vergi rejimleri yanı sıra basitleştirilmiş

işlem kolaylıkları sağlanmaktadır. Yatırımcılara arazi vergisi, varlık vergisi, gelir vergisi, altyapı geliştirme vergisi, tek vergi ödemesi, yol ve okul fonu katılım vergileri istisnaları uygulanmaktadır. Bu istisnaların süresi bölgede yatırım yapacak firmaların yatırım tutarlarına göre değişmektedir. Yatırım 3–10 milyon euro ise 7 yıl, 10–30 milyon euro ise 10 yıl ve 30 milyon eurodan fazla ise 15 yıl süreyle uygulanmaktadır.

Konuyla ilgili mevzuat ve diğer bilgiler Bölgenin <http://www.feznavoi.uz> Web adresinden alınabilmektedir. Bölgenin İdaresi Dış Ekonomik İlişkiler Yatırımlar ve Ticaret Bakanlığı'na bağlıdır.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Özbekistan'da yabancı sermayeli şirketler % 100 tam yabancı sermayeli, ortak şirket, şube ve temsilcilik şeklinde kurulabilir. Bazı faaliyetlerin yapılması için Bakanlar Kurulu'ndan lisans alınması şarttır.

Ortak şirket kurulması halinde yabancı ortağın payının en az % 30 olması şarttır. Şirketin yabancı yatırım şirketi sayılabilmesi için yabancı ortaklardan en az birisinin tüzel kişi olması ve şirket sermayesinin en az 150.000 \$ olması şarttır. Şirket, Özbekistan Adalet Bakanlığı'nda kayıt edildikten sonra, Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırımlar ve Ticaret Bakanlığı'nda da kayıt edilmelidir. Şirket sermayesinin en az % 30'u kayıttan önce yatırılmış olmalıdır. Tüm evraklar Özbekçeye veya Rusçaya tercüme edilmiş olmalıdır.

Ortak Şirket veya Şubesinin Kurulması İçin Gerekli Evraklar:

1. Kayıt edilmesi konusunda dilekçe (Adalet Bakanlığına).
2. Tesis toplantı protokolü.
3. Şirket Tüzüğü
4. Tesis anlaşması
5. Şube kurulmasında yetki belgesi (Özbekistan Konsoloslüğundan ve Noterden tasdikli)
6. Banka referans mektubu (Özbekistan Konsoloslüğundan ve Noterden tasdikli).
7. Arazi kullanma izni veya ofis için kira kontratı (varsa).
8. Şirket, devlet Kuruluşları ile ortak olarak kuruluyorsa devlet Mülki Komitesinin müsaade yazısı.

9. Kayıt ücreti olarak 5 resmi asgari maaş + 500 \$ ödendiği hakkında belge.

10. Şirketin posta adresini tasdikleyici doküman.

11. Ticari ve ticari - aracı şirketler yukarıda belirtilen dokümanlar dışında, onların Tüzük faaliyetlerine uygun olan satış ve depo sahaları, ekipmanları, perakende satış kuruluşlarında ise ek olarak kontrol – yazar kasaların bulunduğunu veya onların satın veya kirayla alınması için kaynakların bulunduğunu gösteren dokümanların tevsik edilmesi gerekmektedir.

%100 Yabancı Sermayeli Şirket veya Şubesi Kurulması İçin Gerekli Evraklar:

1. Yabancı şirket Tüzüğü kopyası (Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli).

2. Ticari Sicil (Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli).

3. Banka referans mektubu (Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli).

4. Kayıt ücreti olarak 2000 \$ ödendiği hakkında belge.

5. Ticari ve ticari - aracı şirketler yukarıda belirtilen dokümanlar dışında, onların

6. Tüzük faaliyetlerine uygun olan satış ve depo sahaları, ekipmanları, perakende satış kuruluşlarında ise ek olarak kontrol - yazar kasaların bulunduğunu veya onların satın veya kiraya alınması için kaynakların bulunduğunu gösteren dokümanların tevsik edilmesi gerekmektedir.

Özbekistan’da Yabancı Firma Temsilciliği Açılması İçin Gerekli Evraklar:

1. Kayıt edilmesi konusunda dilekçe (Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırımlar ve Ticaret Bakanlığına)

2. Temsilciliğin faaliyet programı.

3. Yabancı firma Tüzüğü kopyası (Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli).

4. Ticari Sicil (Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli).

5. Banka referans mektubu (Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli).

6. Temsilcilik açılması konusunda firma Kurucularının Kararı.

7. Temsilcilik açılması konusunda firma temsilciliğine verilen vekaletname (Temsilci hakkında dolu bilgileri içeren, Özbekistan Konsolosluğundan ve Noterden tasdikli)

8. Temsilciliğin yabancı çalışanları hakkında bilgiler ve pasaport kopyaları.

9. Özbekistan'daki tüzel kiŐiliĐe sahip kuruluŐun referans mektubu.

10. Temsilcilik ofisinin kira kontratı veya kiralama konusunda garanti mektubu

(Kira kontratı Şehir H kimiyetinin ilgili birimi tarafından onaylanmıŐ olmalıdır.)

11. Kayıt  creti olarak 1170 \$ ödendiği hakkında belge.

ÖZBEKİSTAN TİCARİ VİZE İŞLEMLERİ⁶

Özbekistan vize durumu olarak, umuma mahsus, hizmet ve hususi pasaport sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Özbekistan vizesi alması zorunlu olup, diplomatik pasaport sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının 90 güne kadar yapacakları seyahatleri için Özbekistan vizesi alma zorunluluğundan muaftır. Özbekistan vize durumu ile ilgili son olarak Özbekistan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına yönelik vize uygulamasında değişiklik yapmıştır. Özbekistan vize durumu ile ilgili değişiklik uygulanan vize rejimine ilişkin olmayıp vize işlem prosedürlerine ilişkindir. Ekim 2017 itibariyle vize işlemleri için davetiye ve dilekçe verilmesi şart koşulmamaktadır. Özbekistan vizesine ilişkin son duruma göre Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları Özbekistan’da ticari faaliyette bulunması için ticari vize alması gerekli olup, Özbekistan ticari vize için başvuruyu davetiye ve dilekçe almayarak daha az evrakla yapabilmektedir. Ticari amaçla gerçekleştirilecek seyahate ilişkin bilgiler ise istenmeye devam etmekte olup ticari vize için başvuran şahsın seyahat planının net olması ve seyahat ilişkin bilgilerin eksiksiz ve doğru olarak verilmesi önem taşımaktadır. Toplantı, fuar, konferans gibi bir içerikle Özbekistan seyahatinde bulunacak olan vatandaşlarımız ise yine Özbekistan ticari vize işlemlerinde bulunmaları gerecektir.

Özbekistan ticari vizesi kısa süreli bir vize kategorisidir. Özbekistan Konsolosluğu, ticari Özbekistan vizesini ilk etapta maksimum 90 gün olarak vermektedir. Özbekistan ticari vizesi için ilk başvurunuz olması halinde ise bu süre 90 günden daha az olacaktır.

Özbekistan ticari vize işlemlerini, Özbekistan Konsolosluğu ortalama 3-5 iş gününde sonuçlandırmaktadır. Özbekistan ticari vize işlemlerinin Özbekistan seyahatinizi aksatmaması için bu ülkeye olan seyahat tarihinizden en az 10 gün önce başlamış olmanız önerilir.

Özbekistan Ticari Vizesi Nasıl Alınır?

Özbekistan ticari vizesini 2 farklı şekilde alabilirsiniz.

1 - Özbekistan Türkiye temsilcilikleri olan Özbekistan Büyükelçiliği Ankara vize bölümü ve Özbekistan Başkonsolosluğu İstanbul Vize bölümüne yapılan şahsi başvurularla alabilirsiniz. Özbekistan Başkonsolosluğu ise sadece Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri 10.00 ila 12.00 saatleri arasında Özbekistan vizesi başvurularını kabul etmektedir.

⁶ <http://www.ozbekistankonsoloslugu.com/ozbekistan-vizesi/ozbekistan-ticari-vize.html>

2 - Özbekistan Konsolosluğuna şahsen başvuruda bulunmayarak, Özbekistan vize işlemleri için hizmet vermekte olan danışmanlık firmaları aracılığı ile Özbekistan ticari vizesini alabilirsiniz. Özbekistan vize işlemleri için hizmet vermekte olan danışmanlık firmaları işlemlerinizi sizin adınıza yürütür ve şahsi başvuru yapmadan vizenizi almak için hizmet verir.

Özbekistan Ticari Vize İçin Gerekli Evraklar

1. *Pasaport.* Özbekistan ticari vize için pasaportunuz Özbekistan seyahati sonrası en az 6 ay geçerliliğe sahip olmalı ve 10 yıldan eski olmamalıdır.
2. *Vize başvuru formu.* Özbekistan Ticari Vize müracaatı için Özbekistan Vize Başvuru Formu doldurulurken dikkat edilmesi gereken bazı durumlar vardır. Başvuru formunun seyahat amacına ilişkin şüphelere yol açmaması için formda istenen bilgilerin eksiksiz olarak doldurulup gerçeği yansıtmalıdır.
3. *Biyometrik fotoğraf.* Özbekistan Ticari Vize başvurusu için istenilen Biyometrik Fotoğrafın standartları; Özbekistan Ticari Vize başvurusu için kullanılacak fotoğrafın 6 aydan daha eski olmaması gereklidir. Biyometrik fotoğrafın ölçüsü 35mm x45mm olmalı ve fotoğraf beyaz arka fonda çekilmelidir. 2 adet biyometrik fotoğraf bu standartlara uyularak hazırlanmalıdır.

ÖNEMLİ NOT: Özbekistan ticari vize için eskiden istenmekte olan dilekçe ve davetiye Ekim 2017 itibariyle istenmemektedir. Ancak, ticari amaçla yapılacak seyahatinize ilişkin bilgi istenmeye devam edilmektedir. Bu bilgi Özbekistan’da ziyaret edilecek firma ile ilgili olup firma bilgileri olarak firmanın adı, adresi, telefon numarası, firmadaki ziyaret edilecek kişiye ait bilgiler istenmektedir. Bu bilgiler başvuru formunda sorulup bilgiler bu formda sunulmalıdır. Özbekistan Konsolosluğu seyahat amacınızın ticari olduğunu doğrulamak için firma ile görüşmektedir. Verdiğiniz bilgilerin verilmemesi ya da yanlış olması halinde konsolosluk şüphelenip ek evrak isteyebilmekte ya da vize başvurunuzu reddedebilmektedir. Ticari vize için daha az evrak gerekli olsa da olsa da ticari faaliyette bulunulmasının, seyahat planının net olmasının ve seyahat amacının ticari olduğunun kanıtlanmasının gerekliliği devam etmektedir.

Özbekistan Teleks Numarası Ticari Vizede Gerekli mi?

Özbekistan ticari vize işlemleri için vize başvurusunda bulunacak şahsa Özbekistan’dan davetiye verilmesi gerekli olup bu davetiye teleks numarası olarak adlandırılan bir numara veya kod olarak verilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ticari vize için eskiden bu davetiyeyi alması şart koşulmaktaydı. Fakat Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını da içeren bazı

ülke vatandaşları için bu prosedüre yönelik değişme olup Ekim 2017 itibariye Özbekistan ticari vize için teleks numarası almak şart koşulmamaktadır. Özbekistan ticari vize için artık daha az evrakla başvurulabilmektedir. Fakat ticari vizeye başvuracak şahıstan gerçekleştireceği ticari ziyaretle ilgili bilgilerin konsoloslukça istenip doğruluklarının kontrolü halen devam etmektedir. Sizden ticari ziyaretle ilgili istenen bilgilerin verilmemesi veya yanlış olarak verilmesi şüpheye yol açarak ticari vize başvurun sürecinizin olumsuz olarak etkilenmesine yol açabilir. Bu sebeple ticari vize için ticari faaliyette bulunmayı planlamanız durumunda başvuruda bulunulmalı ve istenen bilgiler eksiksiz ve doğru olarak bildirilmelidir.

Özbekistan Ticari Vize Dilekçe

Özbekistan ticari vize için eskiden dilekçe istenmekte olup bu belgenin belirli özelliklere uygun olarak hazırlanması gerekmekteydi. Fakat Ekim 2017 tarihinden itibaren Özbekistan ticari vize başvurusu için davetiye istenmediği gibi dilekçe de istenmemektedir. Özbekistan ticari vize ile ilgili seyahat amacınıza yönelik hazırlanmış bu belgeler artık istenmese de halen ticari faaliyetlerin gerçekleştirilmesine ticari vizenin alınması halinde izin verilmekte olup Özbekistan vize türlerinin kullanım kuralları farklı olmaktadır. Dolayısıyla, Özbekistan’da ticari faaliyette bulunmak isteyen şahısların Özbekistan ticari vize için başvuruda bulunması gerekli olup başvuruda ticari ziyaretle ilgili bilgileri belirten belgenin verilmesi gereklidir. Bu bilgiler kontrol edileceğinden planlanan Özbekistan seyahatine ilişkin şüphelerin olmaması açısından bilgileri doğru olarak verilmesi önem taşımaktadır.

Özbekistan Ticari Vize Süresi

Özbekistan ticari vize için tek bir kalış süresi verilmeyip, ticari vize için verilen kalış süreleri farklı olmaktadır. Özbekistan ticari vize süresi olarak verilebilecek süreler ise belirli olup belirlenmiş süreler dışında başka bir kalış süresi verilmemektedir. Özbekistan ticari vize 3 aylık, 6 aylık veya 1 yıllık olarak verilebilmektedir. Vize başvurusu öncesinde kalış süresi olarak belirlenen bu süreler arasından seçim yapabilmektesiniz. Ayrıca 3 aylık vizenin sağladığı giriş sayısı ile ilgili olarak üç girişli ya da multi halinde farklı seçenekler de sunulmaktadır. Özbekistan ticari vize süresi ve giriş sayısı ile ilgili bu seçenekler için evrak prosedürleri aynı olup farklı evraklar istenmemektedir. Özbekistan ticari vize ile ilgili sunulan seçeneklere ilişkin yalnızca ücret uygulaması farklı olmaktadır. Ücretlere ilişkin güncel bilgiler içinse planlanan seyahat tarihine yakın bir tarihte bilgileri almanız tavsiye edilir. Özbekistan ticari vizenin verilmesi halinde vizenin sağlayacağı kalış süresi Özbekistan Konsolosluğunun kararına göre verilip Özbekistan Konsolosluğu vize işlem sonucunda olduğu gibi Özbekistan ticari vizenin kalış süresine ilişkin karar vermekle yetkili olan tek kurumdur.

Özbekistan Yeşil Pasaporta Vize İstiyor mu?

Özbekistan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından Özbekistan seyahati öncesi vize istiyordur. Bu durumum yalnızca bordo ve gri pasaport sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için geçerli olmayıp Özbekistan gri ve yeşil pasaporta sahip şahıslar için de vize istiyordur. Bu sebeple ticari faaliyetler için yeşil pasaport sahibi şahısların Özbekistan seyahati öncesi ticari vize alması gerekmektedir. Özbekistan ticari vize için hem yeşil pasaporta sahip şahıslardan hem de diğer türlerdeki pasaporta sahip şahıslardan dilekçe ve teleks olarak adlandırılan davetiye ise artık istenmeyip ticari amaçla gerçekleştireceğiniz seyahate ilişkin bilgiler verme gerekliliği devam etmektedir.

Özbekistan Ticari Vizesi İşlemleri Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

Özbekistan ticari vize işlemlerinin en önemli prosedürü Özbekistan'dan alınacak olan teleks numarası oluşturmaktadır. Özbekistan vize işlemlerinde kullanılacak olan pasaportlar son 10 yıl içerisinde alınmış olmalı ve Özbekistan seyahatinizi sonrası en az 6 ay geçerliliği bulunmalıdır. Özbekistan' a hangi Özbekistan vizesi kategorisiyle girilirse girilsin ülkeye giriş yaptığınız tarihten itibaren 3 gün içerisinde Özbekistan ikame izni alınmalıdır. Özbekistan vizesi işlemlerinden sadece diplomatik pasaport sahibi vatandaşlarımız muaftır. Yeşil pasaport sahibi vatandaşlarımız ise bu ülkeye olan seyahatleri öncesi Özbekistan vizesi almaları zorunludur.

ÖZBEKİSTAN RESMİ TATİLLER⁷

Vatan Himayecileri Günü: 14 Ocak

Hatun Kızlar Bayramı: 8 Mart

Nevruz Bayramı: 21 Mart

Hatıra ve Saygı Günü: 9 Mayıs

Müstakillik Bayramı: 1 Eylül

Öğretmenler Günü: 1 Ekim

Anayasa Günü: 8 Aralık

ÖZBEKİSTAN YEREL SAATİ

Özbekistan yerel saati Türkiye'nin 2 saat ilerisindedir.

ÖZBEKİSTAN İLE İLGİLİ FAYDALI SİTELER⁸

Özbekistan Vize Politikası (İngilizce): <https://telegra.ph/Visa-of-the-Republic-of-Uzbekistan-01-27>

Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Portalı: <https://www.gov.uz/en>

Özbekistan Dışişleri Bakanlığı: <https://mfa.uz/ru/>

Özbekistan Dış Ticaret Bakanlığı: <https://www.mft.uz/>

Özbekistan Maliye Bakanlığı: <https://www.mf.uz/en>

Özbekistan Ekonomi Bakanlığı: <https://www.mineconomy.uz/>

Özbekistan Devlet Yatırım Komitesi: <https://invest.gov.uz/>

Özbekistan Devlet Vergi Komitesi: <https://www.soliq.uz/>

Özbekistan Devlet Gümrük Komitesi: <https://www.customs.uz/>

Özbekistan Devlet İstatistik Komitesi: <https://stat.uz/uz/>

Özbekistan Standardizasyon, Metroloji, Sertifikasyon Ajansı: <https://www.standart.uz/>

⁷ <http://www.ozbekistankonsolosluhu.com/ozbekistan-resmi-tatil-gunleri/>

⁸ <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/ozbekistan/faydali-linkler/faydali-linkler>

ÖZBEKİSTAN POTANSİYEL SEKTÖRLER

Tarım

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2017 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2017 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2016-2017 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2016-2017 (%)	Ülkenin İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları 2017 (%)	Ülkenin İthalatta Uyguladığı Gümrük Oranları (ortalama)	Vergisi (%)
Sebzeler	701	Patates (taze/soğutulmuş)	44,8	0,19	27,7	1	0	472,4	Kazakistan (%79,3) Hollanda (12,3) Rusya (%3,7) Kırgızistan (%3,1) Letonya (%0,8) Türkiye (%0,4)	Kazakistan (%0) Hollanda (%10) Rusya (%0) Kırgızistan (%0) Letonya (%10) Türkiye (%10)	
Un	1101	Buğday unu	110	0	1052,8	2	-100	-13,8	Kazakistan (%99,7) Rusya (%0,3)	Kazakistan (%0) Rusya (%0) Türkiye (%23,3) Almanya (%23,3) Arjantin (%46,7)	
Tohumlar	1206	Ayçiçeği tohumu	41,7	0,05	138	1	4,8	33,4	Kazakistan (%99,7) Türkiye (%0,1) Çin (%0,1)	Kazakistan (%0) Türkiye (%10) Çin (%10) Ukrayna (%0) Sırbistan (%20)	
Bitkisel Yağlar	1507	Soya yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	15,8	0	40,4	0	0	2,6	Kazakistan (%68,4) Rusya (%31,6)	Kazakistan (%0) Rusya (%0) Arjantin (%10) Brezilya (%10) ABD (%5) Türkiye (%10)	

Bitkisel Yağlar	1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	106,6	0	550,7	1	0	-6,2	Rusya (%92,5) Kazakistan (%6,3) Ukrayna (%1,2)	Rusya (%0) Kazakistan (%0) Ukrayna (%0) Türkiye (%5) Arjantin (%10) Türkiye (%5)
Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	1517	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları	34	0,47	149,3	1	-10,3	20,5	Rusya (%75,4) Kazakistan (%14,5) İsveç (%3,3) Malezya (%2,5) Ukrayna (%1,8) Türkiye (%1,4)	Rusya (%0) Kazakistan (%0) İsveç (%5,5) Malezya (%5,5) Ukrayna (%0) Türkiye (%5,5)
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	30	1,1	458,8	0	62,2	42,4	Rusya (%74,7) Ukrayna (%9,6) Kazakistan (%4,4) Türkiye (%3,7) İtalya (%3,3)	Rusya (%0) Ukrayna (%0) Kazakistan (%0) Türkiye (%30) İtalya (%30)
Gıda Müstahzarları	2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	18,9	0,52	348,3	0	-12,2	39,7	Rusya (%33,4) Almanya (%20) Gürcistan (%10,6) Slovenya (%6,3) Hindistan (%5) Türkiye (%2,9)	Rusya (%0) Almanya (%30) Gürcistan (%0) Slovenya (%30) Hindistan (%30) Türkiye (%30)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Sanayi

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2017 (milyon dolar)	Dünya İthalatın da Ülkenin Payı 2017 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatın daki Değişim 2016-2017 (%)	Ülkenin Toplam İthalatın daki Değişim 2016-2017 (%)	Ülkenin İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları 2017 (%)	Ülkenin İthalatta Uyguladığı Gümrük Vergisi Oranları (%) ortalama)
Petrol Ürünleri	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	417,4	5,74	3669,4	0	21,3	13,5	Rusya (%90,7) Litvanya (%2) G. Kore (%1,8) Türkiye (%1,4) Almanya (%1,4)	Rusya (%0) Litvanya (%20) G. Kore (%20) Türkiye (%20) Almanya (%20)
İlaç Sanayi	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	478,9	4,16	648,7	0	-18,1	4,4	Almanya (%14) Rusya (%11,5) Gürcistan (%11) Ukrayna (%10,8) Letonya (%10,1) Türkiye (%7,1)	Almanya (%5) Rusya (%0) Gürcistan (%0) Ukrayna (%0) Letonya (%5) Türkiye (%5)
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	145,1	2,17	1148,2	0	15,2	18,3	Çin (%55,8) Rusya (%15,2) ABD (%7,4) G. Kore (%6,5) Hollanda (%4,8) Türkiye (%4,4)	Çin (%7,6) Rusya (%0) ABD (%7,6) G. Kore (%7,6) Hollanda (%7,6) Türkiye (%7,6)

Ağaç ve Ağaç Ürünleri	4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	85,7	1,13	347	1	111,8	37,8	Rusya (%70,2) Çin (%25,9) Türkiye (%1,3) Litvanya (%0,6) Polonya (%0,6)	Rusya (%0) Çin (%0) Türkiye (%0) Litvanya (%0) Polonya (%0)
Kumaş	5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	132,9	5,24	817,1	1	-8,7	71,1	Çin (%94,8) Türkiye (%3,9) G. Kore (%0,8) Rusya (%0,2) Kırgızistan (%0,1)	Çin (%30) Türkiye (%30) G. Kore (%30) Rusya (%0) Kırgızistan (%0)
Demir Çelik	7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	138,2	0	349,9	1	0	132,8	Kazakistan (%100)	Kazakistan (%0) G. Kore (%10) İtalya (%10) Rusya (%0) Brezilya (%20) Türkiye (%0)
Demir Çelik	7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	143,2	6,11	1418,6	0	2625,4	80,5	Rusya (%60,7) Kazakistan (%30,4) Türkiye (%4,3) Kırgızistan (%2,3) G. Kore (%1,1)	Rusya (%0) Kazakistan (%0) Türkiye (%10) Kırgızistan (%0) G. Kore (%10)
Demir Çelik	7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	312,7	0,42	711,8	1	295,2	48,9	Çin (%56,9) Rusya (%32,4) Kazakistan (%8,4) G. Kore (%1,2) Tayvan (%0,8) Türkiye (%0,2)	Çin (%10) Rusya (%0) Kazakistan (%0) G. Kore (%10) Tayvan (%20) Türkiye (%0)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

KAYNAKÇA

1. T.C Ticaret Bakanlığı : <https://ticaret.gov.tr/>
2. BTSO Özbekistan Raporu: <http://www.btso.org.tr/default.asp>
3. Trademap : <https://www.trademap.org/>
4. <http://www.ozbekistankonsoloslugu.com/>

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.